KODA

Köy Okulları Değişim Ağı

Köy Halkının Gözünden Pandemide Köylerin ve Köy Okullarının Durumu

KÖY OKULLARI DEĞİŞİM AĞI DERNEĞİ
Kuruluş tarihi: 5 Aralık 2016

www.kodegisim.org

bilgi@kodegisim.org

Murat Reis Mah. Gazi Cad. No: 79

Bağlarbaşı Üsküdar/İstanbul

0216 343 73 43

@kodegisim

KÖY HALKININ GÖZÜNDEN

PANDEMİDE KÖYLERİN VE KÖY OKULLARININ DURUMU

Emeği Geçenler

Veri Toplama:

Ayça Elveren
Başak Doğan
Çağhan Süzgün
Damla Özçelik
Ece Can
Gizem Akdoğan
Hatice Azın
İbrahim Ufuk Aşık
Simge Bağcı

Nitel verilerin analizi:

Arzu Şahin
Barış Coşkun
Gökçe Uysal
Öykü Kocaman

Rapor yazım:

Arzu Şahin

Redaksiyon:

Ayşe Mine Teoman
Sultan Erbaş

Tasarım:

Tulya Bekişoğlu

İçindekiler:

Giriş — 3

1. Köylerde İletişim - Eğitim - Altyapı Durumu — 6

1.1. İletişim — 6
1.2. Uzaktan eğitime erişim — 6
1.3. Altyapı — 6
1.4. Köylerde pandemi dönemi nasıl geçti ya da geçiyor? — 9
1.4.1. Genel anlamda pandemiyi sorunsuz geçiren köyler — 9
1.4.2. Pandemi döneminin iyi olarak nitelendirildiği köyler — 10
1.4.3. Pandemi döneminin zor geçtiği köyler — 11
1.4.3.1. Sağlık konusunda yaşanan zorluklar — 11
1.4.3.2 Sosyal, psikolojik, maddi ve altyapısal sıkıntılar — 12

2. Çocuklar Açısından Pandemi Süreci — 16

2.1. Çocuklar açısından köyde pandemi sürecinin zorlu yönleri — 16
2.1.1. Çocukların eğitim alamaması — 16
2.1.2. Çocukların düzenlerinin bozulması ve etkileri — 22
2.1.3. Ebeveyn ilgisizliği ya da yetersizliği — 24
2.2. Çocuklar açısından köyde pandemi sürecinin olumlu yönleri — 25
2.3. Pandemi sürecinden etkilenmeyen, bilgi alınamayan ya da çocuk sayısı az olan köylerde durum — 26
2.4. Çocuklar pandemi sürecinde nasıl zaman geçirdiler? — 26

3. Pandeminin Veliler Üzerindeki Etkileri — 29

Sonuç — 32

Giriş

Giriş

Köy Okulları Değişim Ağı (KODA) fikri, çoğu zaman yoksunluklarıyla gündeme gelen köy okullarının, aslında hayalimizdeki eğitim için büyük fırsatlar sunabileceği inancıyla ortaya çıkmıştır. Türkiye'nin dört bir yanındaki köylerde çalışan idealist öğretmenler, eşit eğitimin gücüne inanan eğitmenler, değişime inancı tam eğitim gönüllüleri bir araya gelerek çalışmalarına başlamıştır. Dünya genelinde etkisini gösteren Covid-19 pandemisi ile birlikte, Türkiye'de eğitim de pandemiden yoğun şekilde etkilenen alanlardan biri oldu. Eğitim alanında yaşanan değişimlerle birlikte KODA'nın faaliyetleri hızlı bir biçimde uzaktan çalışma yöntemlerine uyarlandı. Ülke çapında pandemi tedbirlerinin başlamasıyla beraber, KODA programları (ör. Öğretmen Toplulukları, Köye İlk Adım) çevrim içine uyarlandı ve diğer STK'lar, KODA gönüllüleri ve en önemlisi, kırsal alanlarda yaşayan faydalanıcılarla - özellikle öğretmen ve öğrencilerle - bağlantı kurulmaya, iletişimde kalınmamaya ve çalışılmaya devam edildi. Çevrim içi buluşmalara ek olarak KODA tarafından hazırlanan Birleştirilmiş Sınıflarda Görev Yapan Köy Öğretmenlerinin Mesleki Gelişim Programı eğitim içerikleri videolaştırıldı. Toplam 21 videodan oluşan içerikte 15 konu yer aldı ve "Köyde Çocuk Olmak", "Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim" ve "Köyde Öğretmen Olmak" temalarına odaklanıldı.

Var olan programların çevrim içine uyarlanmasının yanı sıra köylerde yaşayan çocukların da uzaktan eğitim sürecinden en verimli şekilde yararlanabilmeleri için yeni çalışmalar başlatıldı. KODA'nın gönüllü eğitmenlerinin ve deneyimli köy öğretmenlerinin katılımıyla Çözüm Masası kuruldu ve köy okullarındaki öğrencilerin ihtiyaçları tespit edildi, öğretmenlerin bu ihtiyaçlara cevap vermesine yardımcı olacak içeriklerin üretilmesine ve yaygınlaştırılmasına odaklanıldı. Çözüm Masası içerikleri 1) kamuya yönelik köylerde uzaktan eğitim ve COVID-19 sürecine dair bilgilendirmeler, 2) KODA'nın geliştirdiği, öğretmenler için etkinlik önerileri, 3) öğretmenler için önerilen kaynakların derlenmesi, ve 4) gönüllü ağımızdaki öğretmenlerden gelen iyi örnekler olmak üzere dört ana başlık altında toplanmaktadır. Aynı zamanda, tespit edilen ihtiyaçlar sonucu, kaynaklara erişimi olmayan veya erişimi kısıtlı olan çocuklar için belli kazanımları hedefleyen, yaklaşık 20 dakikalık ses kayıtlarından oluşan ve çocuklara uygun olarak hikayeleştirilmiş "Tipoti, Galima ve Pako'nun Maceraları" başlıklı bir içerik hazırlandı. Yaz dönemine gelindiğinde ise uzaktan eğitimi yaratıcı fikirleriyle yürüten öğretmenlere deneyimlerini meslektaşlarıyla paylaşmaları için bir alan açmak ve uzaktan eğitim deneyimini hep birlikte değerlendirirken okula dönüş sürecine dair fikir alışverişi yaparak çözüm önerileri üretmek amacıyla Kırsal Eğitim Konferansı düzenlendi.

Kurulan Çözüm Masası'nda yapılan çalışmalar ile Türkiye'nin kırsal bölgelerinden 400 öğretmene ve 8 binden fazla öğrenciye ulaşıldı. Pandeminin ilk günlerinden itibaren başlayan Çözüm Masası deneyimi, öğretmenler kadar köydeki diğer paydaşların da önemini yeniden gösterdi. Kahane Vakfı'nın finansal desteği kapsamında geliştirilen Covid-19 Bilgi ve İletişim Ağı Projesi ile bir yandan pandemi sürecinde kırsaldaki eğitim desteklenmeye devam edilirken bir yandan da KODA'nın yereldeki köklerini güçlendirme ve derinleştirme çalışmaları yürütüldü. Proje kapsamında 6.807 telefon araması yapıldı, bu aramaların 5.489'u yanıtlandı ve aramaları yanıtlayanların 2.398'i ile kapsamlı görüşmeler gerçekleştirildi. Görüşme yapılanların 1.504'ü, farklı sivil toplum kuruluşları ve KODA'daki gönüllü eğitmenler, uzmanlar ve öğretmenler ile birlikte tasarlanıp geliştirilen ve her hafta düzenli olarak gönderilen içeriklerin paylaşıldığı WhatsApp gruplarına dahil oldu. Kurulan bu gruplar ile çocukların gelişiminin desteklenmesi ve çocuk, ebeveyn, öğretmen arasındaki ilişkilerin pandemi sürecinde dayanıklı ve sürdürülebilir kılınması hedeflendi.

10 Eylül 2020 - 10 Ocak 2021 tarihleri arasında, 8 kişilik arama ekibiyle, muhtar (2009 kişi), öğretmen (233 kişi) ve velilerden (32 kişi) oluşan toplam 2398 kişi ile gerçekleştirilen kapsamlı görüşmeler sonucu elde edilen veriler derlenerek pandemi döneminde köylerin ve köylerdeki eğitimin durumu ortaya konuldu.[1] Veriler 8 farklı kişi tarafından toplandığı için alınan bilgilere dair detaylar kişilerarası farklılık göstermektedir. Görüşme verilerinin analizi kapsamında nicel veriler SPSS ile analiz edilirken nitel veriler tek tek kodlanarak nicel oranlara dönüştürüldü ve bu oranlar geri bildirimler çerçevesinde açıklandı. Nitel veri kodlaması 3 farklı kişi tarafından yapıldı ve bir başka kişi yapılan kodlamaları kontrol ederek analizin güvenirliğini inceledi.

Yapılan analizler sonucunda genel olarak köylerin, ailelerin ve çocukların pandemi sürecinden sağlık, eğitim, ekonomi, psikoloji gibi alanlarda olumlu ya da olumsuz etkilenip etkilenmedikleri görülmüştür. Pandemi öncesinde var olan elektrik, temiz su ve İnternete erişim konusundaki altyapısal ve ekonomik sıkıntılar pandemi döneminin daha zor geçirilmesine neden olmuştur. Altyapısal ve maddi sorunların olmadığı köylerde uzaktan eğitime rahatlıkla erişilebilirken, elektrik ve İnternet altyapısının olmadığı köylerde çocuklar uzaktan eğitime erişim konusunda sıkıntılar yaşamıştır. Uzaktan eğitime erişimde maddi yetersizliklerden dolayı bilgisayar, tablet ya da telefona erişimi olmayan çocukların yanı sıra çocuk sayısı fazla olan evlerde de eğitimin olumsuz anlamda etkilendiği görülmüştür. Tüm bu sorunlarla birlikte çocukların eğitime erişimi veli ilgisizliği ya da yetersizliği gibi başka faktörlerden de olumsuz anlamda etkilenebilmiştir. Pandemi sürecinin ailelere üzerindeki etkileri de analizlerde ortaya çıkmış ve ebeveynlerin çocukların evde oldukları süreçte zorlandıkları, çocukları için ne yapacaklarını bilemedikleri ya da başka sebeplerden stres altında oldukları anlaşılmıştır. Sayılan tüm bu olumsuzluklarla beraber pandemi sürecinde köyde yaşamanın sağladığı avantajlardan da yararlanıldığı söylenebilir. Geniş alanlar ve az nüfus gibi köye özgü fırsatlar çoğu yerde pandemi sürecinin psikolojik etkilerini hafifletmiştir.

Bu dokümanda analizlerden elde edilen bilgiler üç bölümde toparlanarak çok sayıdı alıntı ile bir araya getirildi ve pandemi döneminin köylerde nasıl geçtiğine dair bilgiler ışığında öneriler de sunuldu.

1 Yapılan aramalar sonucunda 81 il, 318 ilçe, 4.982 köy ve kırsal mahalleden 5.489 kişiye ulaşılmıştır. Ulaşılan kişilerin 2398'i ile kapsamlı görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Köylerde İletişim Eğitim Altyapı Durumu

1. Köylerde İletişim - Eğitim - Altyapı Durumu

1.1. İletişim

Görüşme yapılan kişilerden alınan bilgiler kapsamında köylerde cep telefonu kullanımının %93,9'luk oranla çok yaygın olduğu görülmektedir. Bununla birlikte alınan bilgiler iletişim grubu olmayan köylerin oranının fazla (%70,4) olduğunu göstermektedir. İletişim grubu bulunanlarda ise;

- Hem Facebook grubu hem de Whatsapp grubu olan köylerin oranı %4,7,
- Yalnızca Facebook grubu olan köylerin oranı %1,7,
- Yalnızca Whatsapp grubu olan köylerin oranı ise iletişim grubu olanların arasında %23,2'lik oranla en yaygın iletişim yolunu oluşturmaktadır.

1.2. Uzaktan Eğitime Erişim

Alınan bilgiler kapsamında kırsal bölgelerde uzaktan eğitime erişim oranlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Buna göre uzaktan eğitime erişebilenlerin oranı %48,1 iken, ulaşamayanların oranı ise %45,2'dir. Konu hakkında fikri olmayanların oranı ise 6,6'dır. Arama formlarına verilen yanıtlarda köylerin %50'4'ünde eğitimin taşımalı olarak gerçekleştiği, %49,6'sında ise ilkokulun köyde olduğu belirtilmiştir.

1.3. Altyapı

Altyapı sorunları kapsamında genel olarak elektriğe ya da temiz suya erişim, ulaşım imkanları gibi konular bulunmaktadır. Elektrik kesintisi sıklığı köylerin %73,5'inde nadiren görülürken %26,5'inde sık sık elektrik kesintisi olduğu görülmektedir. Elektrik kesintilerinin sebepleri ise altyapının eski olmasının da etkisiyle hava şartlarından dolayı (özellikle kışın rüzgar, yağmur ya da kar yağması vb.) elektrik direklerinin yıkılması, kabloların kopması vb. olarak belirtilmektedir. Elektrik kesintilerinin eğitim sürecine olan olumsuz etkisi de özellikle dikkat çekmektedir. Yüz yüze eğitim yapılan dönemlerde elektrik kesintilerinin olduğu günlerde eğitime ara verildiği öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Bu bağlamda elektrik kesintilerinin uzaktan eğitim sürecini de etkilediği söylenebilir.

"1-2 gün elektrik gelmiyor yağmur yağınca." (Mardin - İdareci)

"Altyapı çok kötü 1978'de elektrik geldi, hala elektrik telleri üç tel, çok eski." (Osmaniye - Muhtar)

"Altyapı eski durumda o yüzden kesintiler sık sık yaşanıyor." (Diyarbakır - Muhtar)

"Ben 1 yıldır bu köyde görev yapıyorum. 1 yılda toplamda 4 ay elektrik kesilmiştir. Bazen 2 günde bir gider bazen her gün 2 saat gider." (Diyarbakır - İmam)

"Bölgenin en temel sorunu elektrik. Okullar açıldı 2 gün üst üste okulda elektriğimiz yoktu." (Şanlıurfa - İdareci)

"Köyde sıkıntılar çok fazla en büyük sıkıntı elektrik yok. Çocuklar iyi şartlarda eğitim alamıyor. Köyde şebeke sıkıntısı mevcut, baz istasyonu yok. Köyde okul yok, çocuklar yatılı okullara gidiyorlar ama onlar da henüz açılmadı." (Bingöl - Muhtar)

"Bu bizim genel sıkıntımız. 76 yılında yapılmış direkler.
En ufak yağmurda hasar görüyor, eski sistem." (Zonguldak - Muhtar)

"Bu çağda hala günde 6-7 kez elektriği kesip tekrar veriyorlar.
Evdeki aletlerimiz de zarar görüyor." (Kilis - Muhtar)

"Burası çok poyrazlı bir bölge. Kışın çok daha sert esiyor. Bu nedenle de elektrik çok sık kesiliyor. Bazen uzun süreli kesintiler halinde olabiliyor. Bazen sabah kesiliyor ve gün içinde gelip giderek devam ediyor. Elektrikten yana sıkıntı yaşıyoruz ne yazık ki." (Mersin - Öğretmen)

"Ufacık bir rüzgar esse elektrik gidiyor. Bazen çok uzun süre gelmiyor. Okulu bırakıp eve dönmek zorunda kalıyoruz." (Van - İdareci)

"Yazın tarımsal suyla elektriğin birbiri ile bağlantılı olması nedeniyle sık sık arızalar oluyor. Ama bu durumu maalesef çözemiyoruz." (Şanlıurfa - Muhtar)

Alınan cevaplar kapsamında köylerin %83'ünde temiz suya erişim olduğu, %17'sinde ise temiz suya erişimde sorunlar yaşandığı görülmektedir. Suya erişimde yaşanan sorunlar çerçevesinde altyapı yetersizlikleri, kuraklık ve suyun hesapsızca kullanılması sonucu yazın yaşanan sıkıntıların yanı sıra faturaların ödenmemesi ya da ödenememesinden dolayı su kesintileri gibi sebepler de bulunmaktadır. Temiz suya erişimin olmadığı yerlerde suyun altyapı eskiliğinden kaynaklı kirliliğinin yanı sıra arsenik, kireç, asit, klor gibi maddelerden dolayı kirli olduğu ve kirli su yüzünden hastalıkların yaşandığı da görülmektedir.

"Suyun altyapısı çok iyi değil. Bir ara sık sık gitti geldi.
Yazın yoğunluktan dolayı suda sıkıntı yaşıyoruz." (Muğla - Öğretmen)

"İçme suyumuz sıkıntılı, 23 hanelik bir mahalleyiz ama içme suyumuz yok. Katırlarla ya da arabalarla 5-6 km uzaklıktaki köye gidip su getiriyoruz. Su için çok talepte bulunduk ama düzelecek gibi görüyorum. İnşallah yaparlar." (Adana - Muhtar)

"Su kaynaklarımız yetersiz, yağmur yağmadığı için yeterli gelmiyor. Bazen 3 gün su olmadığı oluyor. Tankerle köye su getiriyoruz." (Mersin- Muhtar)

"Kuraklık ve kıtlık bizim çok büyük sıkıntımız. En büyük sorunu sular ile yaşıyoruz."
(Kastamonu - Muhtar)

"Dinamo, sondaj ile su geliyor. Ama bağ bahçe sularkenki su bile eskiye nazaran azalmakta. Kuraklık çekmeye başladık." (Nevşehir - Muhtar)

"Elektrik kesintisiyle bağlantılı olarak bir sorun yaşanıyor. Elektrik zamansız ve sık aralıklarla kesildiği için kuyunun teknik malzemeleri yanıyor. Bu nedenle onu da tamir ettiremediğimizden zaman zaman suyumuz olmuyor." (Kilis - Muhtar)

"Dere suyu içiyoruz. Herhangi bir arıtmadan geçmiyor su. Milletin tuvaletini yaptığı, dolana dolana gelen dereden biz de su çekiyoruz. Çocuklarımız hep hasta oluyor." (Kars - Muhtar)

"Faturalar ödenemiyor." (Mardin - Muhtar)

"Su kaynağı asitli ama mecburen kullanıyoruz." (Iğdır - Muhtar)

"Özellikle yağmur yağdığı zaman çamurlu su geliyor." (Afyonkarahisar- Muhtar)

Suya erişimde yaşanan sıkıntılar kapsamında suyun sondajla alındığı, suya erişimin elektriğe bağlı olduğu veya taşıma suyun kullanıldığı yerler de bulunmaktadır. Temiz suya erişim için ilgili kurumlara başvurma, evlerin bahçelerinde kuyu açma, köylere ortak kullanıma uygun arıtma sistemi kurma ya da evlere arıtma sistemi alma gibi çözümler geliştirilmektedir.

"Herkes su işini kendi evinin yanına kuyu açarak çözmeye çalışıyor." (Şanlıurfa - Muhtar)

"Evlerde arıtma var su çok kireçli çünkü. Arıtma olmayan evler için de köye arıtma cihazı koyduk oradan gelip sularını alıyor insanlar." (Konya - Muhtar)

"Bizim içme suyumuz yok. Belediyeye bildirdik ama suyun kireçli olduğunu bildikleri halde gelip bir şey yapılmıyor. Hatta "bu su içilemez" raporumuz var ama ne yapalım mecburuz içmeye." (Mersin - Muhtar)

"Köyde yaşayan sorumsuz vatandaşlarımız yüzünden biz de yaz aylarında gerçek anlamda su sıkıntısı çekiyoruz. Hiç kimseyi düşünmeden hareket ediyorlar. Bu yüzden de köyde herkes onların sorumsuzluğunun sıkıntısını çekiyor. Normalde suyumuz kaynak suyu ama yazları maalesef yeterli olmuyor." (Burdur - Muhtar)

Erişilen köy ve kırsal mahallelerdeki genel göç durumuna bakıldığında bilgi verenlerin;
- %41,8'i köyde nüfusun sabit olduğunu,
- %33,1'i köyün göç verdiğini (ekonomik, eğitim, aile kurma gibi sebeplerden)
- %18,1'i köyün göç aldığını (sağlık, şehirde yaşam zorluğu, ekonomik, mülteciler gibi sebeplerden)
- %5,8'i yazlık/kışlık nüfus farkı ve mevsimlik tarım işçiliğinden dolayı değişken bir nüfusa sahip olduğunu,
- %1,2'lik kısmı da köyün bir yandan göç alırken bir yandan da verdiğini (çoğunlukla ekonomik nedenler) belirtmiştir.

"Göç veriyoruz. Gençler liseye gittiğinde merkeze mesela sonra üniversiteye gidiyor, evleniyor bir daha geriye dönüş olmuyor. Emekli olanlar geri dönüyor. 3 hane mesela bunu da göçten sayabiliriz". (Edirne - Muhtar)

"Göç vermiyoruz küçük çaplı göç alıyoruz. Mevsimlik işçiler, emekliler geliyor yer alıp." (Antalya - Muhtar)

"Pandemide göç alma durumu oldu. İşsiz kalanlar geri döndü." (Van - Muhtar)

"Sulamacılar tutuluyor. Köy göç alıyor. Suriyeli genelde. Mevcudun yarısından çoğu Suriyeli" (Mardin - Öğretmen)

"Çok göç verdik zamanında. Köyün %95'i İstanbul'da ama şu anda hafiften dönüş oluyor gibi. O da evi barkı olmayan değil parası olan dönüyor yine." (Malatya - Muhtar)

"Bizim köyde hayvancılık çok fazla olduğu için göç verme oranı az." (Nevşehir - Muhtar)

Göç sebeplerinin geneline bakıldığında en sık %65,7 ekonomik sebepler olmak üzere, %11,8 sağlık, %8,2 mevsimsel, %8 eğitim, %7 şehirde yaşam zorluğundan kaynaklandıkları görülmektedir. Diğer sebepler de aile kurma, deprem, mültecilik, mevsimlik tarım, askeri, sosyal hayat ve terör olarak sıralanmaktadır. Göç durumları kapsamında gençler okul, iş ya da evlilik gibi sebeplerle köylerden göç ederken, emeklilerin ya da ekonomik durumu iyi olanların da köylere dönmesi dikkat çekmektedir.

1.4. Köylerde Pandemi Dönemi Nasıl Geçti ya da Geçiyor?

"Köyde Pandemi Nasıl Geçiyor?" sorusuna alınan cevaplar kategorilendirildiğinde pandemi döneminin %38,5 oranla en çok "genel anlamda sorunsuz" olarak geçirildiği görülmektedir. Sonrasında %31 oranla "iyi", %28,6 oranla "zor" geçirildiği ve %1,9 oranında da sorunun cevapsız kaldığı (köye yeni gelen öğretmenler, iletişim sağlayamayanlar, nüfusu az olan köyler vb.) görülmektedir.

1.4.1. Genel anlamda pandemiyi sorunsuz geçiren köyler

Pandemi döneminin sorunsuz geçtiği söylenen köylerde genel olarak Covid-19 vakasına rastlanmadığı ve hayatın alınan önlemler çerçevesinde normal seyrinde devam ettiği görülmektedir.

"Pandemi sürecinde sağlık ile ilgili hiçbir sıkıntı olmadı. Dışarıdan gelenleri köye sokmamaya çalıştık. Eğer dışarıdan gelen olmak zorundaysa da onları hep dışlayarak önlem aldık. Misafirperver olmadığımız bir dönem olarak geçiyor pandemi süreci." (Edirne - Muhtar)

"İyiyiz çok şükür. Ben köyde ikamet ediyorum zaten 7 yıldır. O yüzden süreç içinde hem çocuklara hem ailelere psikolojik olarak destek olduk. Okul öncesi öğretmenimiz ile birlikte ev ev gezdik önlemler alarak. O şekilde iletişimi hiç koparmadık." (Zonguldak - Öğretmen)

"İyiyiz, köyümüze hastalık uğramadı ama hepimiz çok özen gösteriyoruz. Yorulduk, sıkıldık da bu durumdan ama yapacak bir şey yok maalesef." (Denizli - Muhtar)

"Valla bizim köyümüzde hiç sıkıntı olmadı. Vaka bile olmadı. Burada korona yok gibi yaşıyoruz." (Muğla - Muhtar)

"Kurallara uyuyoruz. Maskeler ve kurallar ile olması gerekeni köylümüze anlatıyoruz." (Şanlıurfa - Muhtar)

"Bizde vaka olmadı hiç. Sadece şehire taşınanlarda oldu.
Onlar da köye gelmiyor zaten duyduk öyle sadece." (Afyonkarahisar - Muhtar)

"Vakamız olmadı bu zamana kadar bu bizler için sevindirici oldu. Turizm bölgesi olduğu için biraz endişeliydik yaz başında ama şimdilik bir sıkıntımız olmadı." (Muğla - Muhtar)

"İyiyiz. Köyde genel olarak pandemi hissedilmiyor aslında. Çünkü köylerde nefes alma, dışarı çıkma alanlarınız oluyor. O nedenle köyde pandemi geçirmek bizim için bir şanstı." (Şanlıurfa - Muhtar)

"İyi geçiyor idare ediyoruz. Normalde kışın çoğumuz merkezde olurduk ama pandemi nedeniyle okul da kapalı olunca merkezdekiler de bu sene köye geldi. Bir sıkıntımız yok." (Kars - Muhtar)

"Valla nasıl geçsin... Dikkat ettik, gidip gelmedik. Köye birini sokmadık. Korkuyoruz ne yapalım." (Muş - Muhtar)

"Ben görev yaptığım köye 8 km uzaklıkta oturuyorum. Pandemide ben de köydeydim aslında. Vaka olmadı, sağlık açısından bir sıkıntı yaşamadık ama psikolojik olarak bence hepimiz etkilendik." (Şanlıurfa - Öğretmen)

1.4.2. Pandemi döneminin iyi olarak nitelendirildiği köyler

Pandemi döneminin iyi olarak nitelendirildiği köylerde ise hastalığa rastlandığı ama hastalık sürecinin atlatıldığı ve günlük yaşama devam edildiği anlaşılmaktadır.

"Çok şükür atlattık biz. Herkes bir karantinada kaldı, yani yüzde 80 pozitif oldu ve atlattık." (Konya - Muhtar)

"Çok şükür normal geçiyor. Bazı kişiler korona oluyor bazıları atlatıyor." (Hakkari - Muhtar)

"Bizim mahalle deniz kenarına yakın bir yer olduğu ve güzel bir koyu olduğu için çok fazla turist alıyoruz. Bu yüzden covid yaşayan pek çok kişi oldu. Bu durum bizi zorladı ama ölen kimse olmadı, şu anda hasta kimse kalmadı ama." (Mersin - Muhtar)

"Köyde sadece 2 ailede hastalık oldu. Yazındı. 14 gün karantinada kaldılar sonra bitti bir daha kimse olmadı." (Kars - Muhtar)

"Hastalık 1 kişide çıktı en başta sonra olmadı şükür. Çocukların okulları kapandı sadece sıkıntı o." (Muş - Muhtar)

"İyiyiz köyümüzde vakalar vardı ama çok ciddi değil daha çok temaslılar var. Evlerinde onlar da. Hala 1-2 kişi var diye biliyorum karantina süresi bitmeyen." (Adıyaman - Muhtar)

"Başlarda korku vardı, sonra o korku yerini boşvermişliğe bıraktı. Endişeliydik ama şimdi daha az düşünüyoruz 'ne olacak? ne olacak?' diye. Bu durum da normalleşmeye başladı bizler için." (Diyarbakır - Öğretmen)

"Köyümüzde hepimiz iyiyiz. Pandemi her yerde yoğun yaşandığı gibi bizim köyümüzde de bizleri etkiliyor elbette. Ama çok şükür herkes iyi, çok büyük bir sorun yaşamadık." (İzmir - Muhtar)

Pandemi süreci köyümüz sağlığı bakımından iyi geçiyor. Vaka sayılarımızda artma görülmedi. Ama eğitim açısından çok verimli geçiremedik geçmiş dönemde. Ama şimdi güzel bir şekilde gidiyor." (Isparta - Muhtar)

"Marttan beri iyi geçiyordu. Bayramdan sonra vaka görüldü. 1-1.5 ay kadar vaka hızla yayıldı ama şu an vakamız yok. Herkes iyi." (Mardin - Muhtar)

"Genelde hep uyardım herkesi fakat köyde ticaretle uğraşanlar var. O yüzden de 1-2 evi gelip jandarma karantinaya aldı, temaslılarmış. İdare ediyoruz. Bir ölüm olmadı ama köylüyü ne kadar uyarsan da bir şekilde kendi bildiğine devam ediyor." (Şanlıurfa - Muhtar)

1.4.3. Pandemi döneminin zor geçtiği köyler

Pandemi döneminin zor geçtiği belirtilen köylerde yaşanan zorluklara bakıldığında ilk sırada sağlık (%38,4), ikinci sırada ise eğitimle alakalı (%31,7) zorluklar gelmektedir. Diğer zorluklar ise sosyal zorluklar (%23), ekonomik zorluklar (%4,6) ve altyapı sorunları (%2,3) olarak dile getirilmiştir.

1.4.3.1. Sağlık konusunda yaşanan zorluklar

Sağlık konusunda yaşanan zorluklar kapsamında genel olarak vakaların ve ölümlerin görüldüğü yerlerde korkunun hakim olduğu, ne yapılacağının bilinmediği durumlarda panik yaşandığı ve psikolojik olarak durumdan etkilenildiği görülmektedir. Hastalığın genelde yazlığa ya da bayram için köyleri ziyarete gidenler tarafından getirildiğinin özellikle vurgulanması dikkat çekmektedir.

"Çok zor herkes gibi bizler için de bizim köy için de zor. Çocuklar da büyükler de bu hastalık sürecinden çok sıkıldık. Her gün insanlar ölüyor maalesef ve geçmiyor devam ediyor." (Adana - Muhtar)

"Pandemi, başta biz dahil olmak üzere kimseye inandırıcı görünmedi. Daha sonra çevremizde hatta bazı insanların kendilerinde de virüs görülmeye başlayınca hissedilmeye başladı." (Malatya - İdareci)

"Pandemi bizim için çok sıkıntılı geçiyor. Köyümüzün nüfusu 2000 kişi. Vatandaşımız hastalıktan kırıldı. Vaka çok oldu ve hatta şu anda da vakamız çok var. Genelde hastalığı dışardan gelenler getirdi. Hastalık çoğaldı ve ölümler de artacak gibi.
1 ölümüz var. 2 kişi yoğun bakımda. Merkeze 10 km uzaklıktayız.
Bizim buradaki tek avantajımız virüs kimde var onu biliyoruz da o noktada biraz daha korumalı hareket edebiliyoruz. Yoksa halimiz çok daha kötü olurdu." (Nevşehir - Muhtar)

"Çok dikkat ediyoruz ama dışarıdan gelenler getirdi." (Artvin - Muhtar)

"Yaz döneminde dışarıdan gelenlerden dolayı hastalık görüldü." (Bingöl - Muhtar)

"Bizim burada başlangıçta neredeyse hiç sıkıntı yoktu. Daha sonra bayram, düğün gibi aktiviteler oldukça insanlar dışardan buraya gelmeye başladılar. Onlar geldikçe biz gerçek anlamda sıkıntı yaşamaya başladık. Ben de dahil olmak üzere pek çok insan bu virüse yakalandı ve şu anda da yüzlerce kişide korona vardır diye düşünüyorum. Başlangıçta çok sorunsuzken şimdi İstanbul/Ankara gibi büyükşehirlerden gelinmesi sonucunda biz de sağlık sıkıntısı yaşıyoruz." (Kırşehir - Muhtar)

"Olumsuz geçiyor. 2-3 gün önce toplamda 20-25 kişi pozitif ve temaslıydı ve bugün de köyü karantinaya aldılar." (Balıkesir - Muhtar)

"Çocuklar da büyükler de köyde hep korkuyor. Hepimiz korkuyoruz. 3-4 ev karantinada. Hastalık hep yakınımızda ama yapacak bir şey yok dikkat etmeye çalışıyoruz." (Çorum - Muhtar)

"Çok zor. Çok hasta var şu an. Benim bütün ailem covid. Ne yapacağımızı bilmiyoruz. Babam psikolojik açıdan çökmüş durumda hiç sormayın." (İzmir - Muhtar)

"Pandemi süreci sıkıntılı köyün %15'i karantinada. Yayılmaya başladı, sürekli karantinada olanları gözetliyoruz. Evden çıkan oluyor, ne desek laf dinletemiyoruz. Bunlar yüzünden eğitime de destek veremiyoruz." (İzmir - Muhtar)

"Covid herkeste olduğu gibi bizde de sorunlu geçiyor. İşlerimiz düştü, hasta olan insanlarımız var, sevdiğimiz kimseyle görüşemiyoruz, sarılamıyoruz, iki çift laf bile edemiyoruz bu hastalık yüzünden." (İzmir - Muhtar)

"İlk dönemde fazla vaka yoktu ama şu an çok fazla, çünkü şehirlerarası seyahat açılınca aşırı şekilde geldi." (Hakkari - Muhtar)

"Köyde genel bir tedirginlik var. Özellikle son günlerde. Okul açıldıktan sonra öğretmenimiz gelmişti köye ama test yaptırmış hasta diye ve pozitif çıkmış. Sonra sağlık ekipleri geldi. 18 öğrenci var köyün okuluna giden. Çocuklara test yaptılar. 1 çocuk pozitif çıktı. İkisinin de sağlık durumu ciddi değil, evlerindeler ama köyde hem çocuklar hem aileler çok korkmuş durumda." (Adıyaman - Muhtar)

"Çok kötüydü. 8 tane vefatımız oldu sürünüyoruz burada." (Samsun - Muhtar)

1.4.3.2 Sosyal, psikolojik, maddi ve altyapısal sıkıntılar

Bazı yerlerde hastalık geçiren kişilerin sosyal olarak dışlanmaları, virüs taşıyan kişilerin duyarsız bir tutumla sosyalleşmeye devam etmeleri gibi durumlar insanlara zorluklar yaşatmakta ve köylerde yaşayan kişilerin işlerini de zorlaştırmaktadır. Hem sağlık hem de maddi açıdan kayıplar verenlerin psikolojik açıdan etkilendikleri de görülmektedir. Maddi imkansızlıklar bir yandan göçlere sebep olmakta, altyapı sıkıntıları da zorlukların derecesini ve pandeminin etkisini artırmaktadır.

"Çok kötü geçti. Petrol ofisinde çalışan gençler virüs kapmış evlerinde karantinaya alındılar. Sonrasında ilçede haber yayılınca köylüyü ilçeye, pazarlara almadılar. Köylünün çoğunluğu pazarcılık yaptıkları için çok olumsuz etkilendiler. Hala daha 10 metre uzaklaşıyorlar." (Edirne - Muhtar)

"Sıkıntımız var. Tehlikeli bir dönem. İşler güçler için veya psikoloji için son derece zor bir dönem." (Kırklareli - Muhtar)

"Evde hapis kaldık. İnsanlar birbirinden korktu." (Iğdır - Muhtar)

"Korona çok sıkıntılı geçiyor. Millet perişan. Çocuklar çok sıkıldı. Esnaf, çiftçi berbat durumda. Herkesin psikolojisi çok bozuk. Esnaf kan ağlıyor. Krediler ödenemedi. Okulsuzluk bizi bitirdi." (Nevşehir - Muhtar)

"Pandemi sürecinde yaşlıların ihtiyaçları konusunda zorlandık. Okulları kapandığı için çocuklar üzüldüler ve mağdur oldukar." (Afyonkarahisar - Muhtar)

"Hastalık konusunda sıkıntı olmadı ama eğitim anlamında sıkıntılar oldu. Çocukların ailelerinin imkanları yok. Evlerde internet yok, tablet ya da bilgisayar yok." (Muş - Muhtar)

"İyi değil. En büyük sorun çocuklar. Bazı insanlarda TV bile yok." (Siirt - Muhtar)

"Biraz zor. Vakalar çok fazla artmış vaziyette. Mahallemiz geniş bir mahalle. İnsanlar geçim sıkıntısı yaşıyorlar. Çok kötü durumdayız. Geçen hafta karantinadaki bir vatandaşımız daha fazla dayanamayıp intihar etmeye kalktı. Zor ikna ettik ama bu çok kötü bir durumdu. Herkes sorununu sıkıntısını bize anlatıyor. Kış geldi. Odun, kömür derdi başladı. İş kayıpları felaket seviyede. Ayrıca bir de korona olduğunu saklayanlar var.
Bu durumu anlamakta çok güçlük çekiyorum." (İzmir - Muhtar)

"Burası büyük ve yoksul bir mahalle. Hem yoksullukla hem de pandemiyle mücadele ediyoruz. Çok zor geçiyor." (Yozgat - Muhtar)

"Deprem ve üzerine pandemi bizi çok etkiledi tabii. Psikolojimiz alt üst oldu, işlerimiz de etkilendi. Yapacak bir şey yok." (Elazığ - Muhtar)

"Pandemide çok hastamız oldu. Köyde her türlü hastalık vardı zaten bu da üstüne eklendi. Bizim köyün suyu kirli. Dere suyu içiyoruz. Bildiğiniz çamur. Zaten çocuklarımız hep hastalanırdı sudan şimdi daha kötü bir de bu hastalık çıktı." (Kars - Muhtar)

"Pandemi kötü geçti. İnternet altyapımız olmadığı için eğitim konusunda çok zorlandık. Köylünün çoğu pazarcılık yapıyor. Sosyal mesafe için yan yana pazar kurulmasın 1'i bir hafta, diğeri 1 hafta sırayla tezgah kursunlar dediler, ekonomik olarak da kötü etkilendik." (Muğla - Muhtar)

İş alanlarının pandemi sürecinden nasıl etkilendiğine dair soruya yanıt veren görüşmecilerin %62'si olumsuz etkilendiklerini söylerken %37'si etkilenmediğini diğerleri ise olumlu etkilendiklerini ya da bilgileri olmadığını belirtmiştir. İş alanlarının olumsuz etkilenmesi kapsamında iş kaybı/işten kovulma, ürünün elde kalması, pahalılık, kısıtlamalardan kaynaklı satış yapamama ya da günlük işlere gidememe, borçlanma, hastalıktan dolayı işlerin aksaması, işyerlerinin kapanması gibi sebeplerin yanı sıra kuraklık ve yeni harcamalar da etkili olmuştur. Etkilenmediği söylenen köylerde ise emeklilerin ve devlet desteği alanların olduğu belirtilmiştir. Pandemi sürecinde olumlu etkilenen iş alanı ise genel olarak tarım ürünü üretimidir.

"Etkilenmez olur muyuz? Her şey ateş pahası bir hale döndü. Alım azaldı harcama çoğaldı." (Gümüşhane - Muhtar)

"Hayvancılık neredeyse bitmek üzere şu anda. Satış fiyatımız düştü yem fiyatı yükseldi." (Adana - Muhtar)

"Olumsuz etkilendik. Çiftçilik yapan kişilerin çoğu 65 yaş üzeri. Evlerden çıkamadılar, hayvanlarını pazarlara götüremediler. Tüccar da bunu fırsat bilip çok ucuza hayvanlarını satmak zorunda bıraktı çiftçiyi." (Afyonkarahisar - Muhtar)

"Vaka olmadı ama ekonomik olarak zor durumda kaldık. Köy sadece bamya yetiştiriyor. Fabrikalar bu yıl az alım yaptı. Tarlada kaldı ürünler." (Balıkesir - Muhtar)

“Pandemi kötü geçti. Yasaklardan dolayı evlerde kaldık. Ekonomimiz çok kötü etkilendi. Köylünün geneli hayvancılık ve süt üreticiliği yapıyor. Fiyatlar çok düştü ürünlerimizi satamadık.” (Edirne - Muhtar)

“Şöförler çok etkilendi maddi olarak. Hem tırcılık hem servisçilik etkilendi.” (Mardin - Muhtar)

“Günlük olarak çalışan kişiler işe gidemedikleri için para sıkıntısı yaşadılar.” (Uşak - Muhtar)

“Genellikle maaşlı insanlar. İşten çıkarılanlar dışında çok dert olmadı.” (İzmir - Muhtar)

“İş alanları hiç etkilenmedi. Tarlada yapılması gereken işleri de yaptık hayvanlarımızı satmakta da zorlanmadık.” (Malatya - Muhtar)

“Yaz mevsimi turist geldi çok sıkıntı yaşamadık. Tarımda da muz zaten korona öncesi bitmişti o yüzden sıkıntı yaşamadık.” (Mersin - Muhtar)

“Fabrikalarda çalışanlar işsiz kaldı. Alım gücü düştü.” (Bartın - muhtar)

“Satışlarda sıkıntı oldu. Süt ve peynir üretimi yapanlar var ama satış yapamadı. İnternet kullanımı çok fazla olduğu için ailelere faturalar çok fazla geldi.” (Bingöl - İdareci)

“Hayvancılık bitecek yem fiyatları yüksek sütü ucuza satıyoruz. Hayvancılık bitti. Tarım tam tersi bu sene çok iyi.” (Konya - Muhtar)

“Çiftçilere çıkartılan izin sayesinde tarlalara gidebildilk, hayvanları otlatabildik bu sebeple iş alanlarımız bu süreçten etkilenmedi.” (Afyonkarahisar - Muhtar)

“Mandıraya satışlar devam etti.” (Ardahan - Muhtar)

“Deprem sonrasında inşaat işleri arttı sıkıntı olmadı.” (Elazığ - Muhtar)

Çocuklar Açısından Pandemi Süreci

2. Çocuklar Açısından Pandemi Süreci

Yapılan görüşmeler kapsamında 1.828 kişiden pandeminin çocuklar için nasıl geçtiğine dair bilgi alınmıştır. Alınan bilgiler çerçevesinde pandemi döneminin çocuklar için %51,6 ile en çok "zor", %37,2 "iyi" ve %5 "ne iyi ne kötü" olarak geçtiği görülürken konu hakkında bilgi alınamayan köyler (%4) ve çocuk sayısı az olan köylerin (%2,1) olduğu da görülmektedir.

2.1. Çocuklar açısından köyde pandemi sürecinin zorlu yönleri

Pandemi dönemi zor geçen köylerdeki çocukların eğitim alamaması, düzenlerinin bozulması (dışarı çıkamama, psikolojik ve duygusal anlamda etkilenme), hastalık korkusu, ebeveyn ilgisizliği kapsamında zorluklar yaşadıkları yapılan görüşmelerde ilgili kişilerce belirtilmiştir. Muhtarlar ve öğretmenlerin eğitime ulaşım konusunda yaşanan mağduriyetleri gidermek için çeşitli mercilere başvurup çözüm aradıkları görülse de ailelerin maddi imkansızlıkları ve/veya altyapı sorunları bu çalışmaları zorlaştırabilmektedir.

2.1.1. Çocukların Eğitim Alamaması

Pandemi döneminde en çok yaşanan zorlukların başında çocukların eğitime ulaşamaması ve eğitim anlamında geri kalması olmuştur. Bu durumun başlıca sebepleri uzaktan eğitime ulaşmak için İnternet erişimi ve teknolojik araçlara ulaşım konusunda hem teknik hem de ekonomik sorunlar yaşanmasıdır. Köylerde sabit İnternet olup olmaması kapsamında elde edilen verilere göre görüşme yapılan köylerin %46,7'sinde sabit İnternet bulunurken köylerin %49,8'inde ise sabit İnternet olmadığı görülmektedir. Bu oran uzaktan eğitimde yaşanan sıkıntının başlıca sorunlarından biri olan İnternete ulaşım sorununu gözler önüne sermektedir.

Köylerde kimi zaman maddi yetersizliklerden kimi zaman da altyapı sorunlarından dolayı İnternet ve iletişim araçlarına ulaşılamadığı görülmektedir. Maddi açıdan imkanı olmayan veliler İnternet bağlatma ya da çocukların çevrim içi derslere girebilecekleri araçlara erişme konusunda sıkıntı yaşamaktadır. Maddi imkanı olup da altyapı eksikliğinden dolayı çocuklarının çevrim içi eğitime ulaşmalarını sağlayamayan veliler de bulunmaktadır.

"Çocuklar ile bu süreçte fazla zorluklar yaşadık. Asgari ücret ile çalışan velilerin evlerinde bilgisayarın ya da internetin olmasını çok bekleyemiyoruz. Ayrıca EBA'ya neredeyse hiç girilmiyor. Bir şehir okuluna göre çok farklıyız. Şehir okullarından daha avantajlı olduğumuzu düşünürdük (az öğrenci, daha etkili eğitim vb.). Ama bu dönemde eksikliklerimiz ve sıkıntılarımız gün yüzüne çıktı. Ekonomik eksikliklerimiz göze gelmeye başladı. Biz gelir gerekmeden okula gidilebilen bir yerdik. Artık gelir olmadan eğitim almak da zor. Altyapı sıkıntıları gerçekten çok fazla. Cep telefonlarından verilen bedava internetler sadece EBA'da geçerli. Ama EBA üzerinden yapılan canlı dersleri de Zoom'a yönlendirdikleri için verilen bedava interneti de kullanmak ne yazık ki mümkün olmuyor. 60 öğrencimiz var."
(Malatya - İdareci)

"Çocuklar için eğitim anlamında iyi geçmedi. 14 tane velim var, sadece 2'sinde akıllı telefon var. Geri kalan herkes tuşlu telefon kullanıyor. Bu yüzden çocuklarla online ders hiç yapamadık. Zaten köyümüzde ne İnternet çekiyor ne telefon. Okulun İnterneti var ama uydu üzerinden bağlandığımız için o da çok yavaş çekiyor. Çocuklarla telefon üzerinden iletişim kurmaya çalıştık. Aradım, ödevler verdim, evi yakın olanları topladım ders anlattım, uzak olanlara haftada 1 gittim. Fotokopi dağıttım, ödevleri o şekilde verdim. Geri kalan zamanlarda çocuklar hep sokakta arkadaşları, kardeşleri ile beraberdi." (Adana - Öğretmen)

"Evde geçirdiler. Eğitimde geri kaldılar. Maddi yetersizlikler çok fazla." (Bingöl - Muhtar)

"15 kadar çocuk var onlar da iyiler derslerine devam etmekte zorluk yaşıyorlar sadece. 4-5 kez İnternet için başvurmamıza rağmen arızayı gidermediler. Bir arıza var, ay oldu gelen giden yok." (Bolu - Muhtar)

"100 kadar çocuk var köyde okul çağında ve okula giden. Bazı mağduriyetler yaşıyorlar onlar da . Köyün bir bölümünde 'port yok' diyerek internet bağlamıyorlar. Oralarda olan çocuklar derslerini takip edebilmek için komşularının şifresi ile giriyorlar falan ama bu sefer de çekim gücü zayıf kalıyor. Öyle öyle sıkıntılarımız var hep." (İzmir - Muhtar)

"Çocuklar uzaktan eğitime ulaşamadılar. Eğitim bitik durumda. Her yere gittim. PTT ile görüştüm ama 4 direk dikilecekse 2'sini ev sahipleri dikecek diyorlar. Muhtarın yetkisi hiçe sayılıyor. Herkes tek tek dilekçe yazmalıymış. Her şey gözler önünde, çocuklar için iyi bir dönem olmuyor." (Kastamonu - Muhtar)

Köylerde İnternet erişiminin olması halinde de iletişim araçlarına erişimde sıkıntı yaşanabilmektedir. Evdeki çocuk sayısının fazla olması, teknolojik araca sahip ebeveynin ev dışında çalışıyor olması, EBA TV'ye erişim konusunda bilgi eksikliğinin olması, EBA TV'ye bağlanılabilse de izlenenlerin öğrencilerin seviyelerini aşması gibi sebeplerden işe yaramaması benzeri unsurlar çocukların eğitimlerini olumsuz yönde etkilemiştir. Eğitime ulaşma konusunda yaşanan sıkıntılar kapsamında kimi köylerde çocukların İnternet olan evde toplanıp ders yapmaya çalışmaları şeklinde pandemi koşullarında kaçınılması gereken çözümlerin üretildiği de görülmektedir.

"Çocuklar için zor geçti. Eğitim yok, çok geri kaldılar. O yüzden hep sokakta arkadaşları ile oyunlar oynadılar. Benim çocuğum çok sıkılıyordu, eve gelmek istemiyordu. Online eğitime de bağlanamadıkları için hiç faydası olmadı. EBA TV'den izledikleri de pek işe yaramadı." (Adana - Muhtar/Veli)

"İster istemez sıkıldılar. Yine köyde şanslılar. Köyde eğleniyorlar ama okul yokken nereye kadar? En azından rahatlar..." (Adana - Muhtar)

"Eğitim anlamında olumsuz geçti. EBA'ya katılabilseler bile dersler çok hızlı ve çocukların seviyesinden yüksekti. Çocuklar konuları öğrenemedi." (Muğla - Muhtar)

"Pandemi süreci çocuklar için kötü geçti. Eğitimden geri kaldılar. Uzaktan eğitime de katılmıyorlar. İnternet yok telefon ya da tablet erişimi olmayan evler var. 1 kere girip bir daha giremeyen var. Eğitim açısından eşitsizlik var, bu çocuklarla illerde eğitim gören çocuklar aynı sınava giriyorlar, aynı şartlara tabi tutuluyorlar. Veli deseniz ayrı dert. Biz ne yaparsak okulda yapabiliyoruz. Çocuklar eve gidince çantayı fırlatıp okuldan tamamen uzaklaşıyorlar. Teşvik eden, yardımcı olan aile bireyi olmayınca da ne yapsın çocuklar geri kalıyorlar." (Adana - Öğretmen)

“Benim de 2 çocuğum var. Bir verim alamadık böyle. EBA TV’den ders dinlediler arada ama çok da dikkat kesilmiyorlar. Diğer çocuklar da öyle. Çok şükür hiçbiri hastalanmadı ama eğitimden geri kalıyorlar.” (Adıyaman - Muhtar)

“Genelde evde zaman geçirdiler. Okul olmayınca yapacak bir şeyleri yoktu. Telefon nadiren çekiyor. İnternet yok. Ders de yapan olmadı.” (Adıyaman - Muhtar)

“15 kadar çocuğumuz var köyde. Telefon çekmediği için öğretmenleri ile konuşamadılar. İnternet olmadığı için uzaktan eğitim de olmadı. Çok sıkıldılar. Hastalıktan da çok korktular başlarda. Haberleşme çok zayıf köyümüzde zaten çocuklar dış dünyadan kopuk.” (Adıyaman - Muhtar)

“Eğitimden çok geri kaldılar tabi ama genel olarak köy içinde zaman geçirmişlerdi. Araç gereç eksikliği kırsaldaki her çocuğun gelişimini olumsuz etkiliyor elbette. Çocuklar akıllı telefona bile ulaşamayabiliyor çoğu zaman.” (Adıyaman - İdareci)

“Zor geçti, okul olmayınca her şeyden geri kaldılar. Aylardır okulda olmadan evin içinde vakit geçirdiler. Derse ilgileri iyice azaldı. Hiçbirinin dersle alakası kalmadı.” (Adıyaman - Muhtar)

“Çocukların internet ve bilgi iletişim araçlarına ulaşım imkanları çok fazla yok. Bu nedenle pandemi süreci çocuklar için de oldukça sancılı geçiyor. İnternet sıkıntısı olabiliyor, evde babaların olmaması telefon olmamasına neden olabiliyor, Bir hanede çok çocuk olabiliyor ve bu durumlar eğitim süreçlerini sıkıntıya sokuyor.” (Ağrı - Öğretmen)

“Pandemi süreci çocuklar için de çok kolay geçmiyor. EBA, Zoom gibi platformlara da sınırlı ulaşım var. Bölgede Suriyeli ve Afgan öğrenci sayısı da fazla ve onlara ulaşmak mümkün olmuyor. Akıllı cihaz problemi var, önemsememe var, veli takipsizliği var...” (Ankara - Öğretmen)

“Korona döneminde online derslere öğrencilerin %30’u ancak bağlandı. Şu an durum hala böyle. Kardeşi olan çocuklar var ve bazen dersler aynı saate denk gelebiliyor. Bu durum ne yazık ki derse katılım yüzdesini düşüren faktörlerden bir tanesi. İnternet erişimi yok. Bu dönemde EBA destek noktamız var ama 103 öğrencide 60-70 kişi erişemiyorsa bu destek noktasında ancak bu öğrencilerin 1-2 tanesine yardım edebiliyoruz. Evet bir öğrenci bir öğrencidir ama bu sorunun çözümü bu değil.” (Antalya - İdareci)

“Sıkıntılı geçti. İstekli çocuklar için işkence, okumak istemeyenler için ise bayram oldu. Kız çocukları için özellikle zordu. Özellikle, sınava giren öğrenciler için yaz dönemi bir boşluk oldu. Dikkat dağınıklığı çok fazla.” (Ardahan - Muhtar)

“Olumsuz etkileri oldu. Okuma yazma unutulmuş, onu gözlemledik. Okumaları geriledi.” (Bingöl - Öğretmen)

“Çok zorluydu. Köyde elektrik yok. Şebeke çekmiyor. İnternet de yok. Eğitimden çok geri kaldılar.” (Bingöl - Muhtar)

“10 kadar ilkokul öğrencimiz, 10 kadar da ortaokul öğrencimiz var. Hepsi iyi çok şükür ama tabii okul olmadığı için bazı sıkıntılar yaşıyorlar. Bazı çocukların evlerinde ekonomik nedenlerden internet yok. Aileleri bağlatamadılar. Okulun yerini hiçbir şey tutmuyor.” (İzmir - Muhtar)

"Çocuklar panik altında. Okuldan çok soğudular. Fakirlikten dolayı internete erişim yok. Okula bazıları gidiyor, bazıları gitmiyor. Tablet olmayınca öğrenciler (derslere) giremiyor." (Mardin - Muhtar)

"Pandemi sürecinde çocukların eğitimini, 0 ile 5 arasında değerlendirecek olursak; bazıları 0, bazıları da 1 falandır. Çocukların evde internetleri yok. Onun dışında, 2 çocuğumuz varsa süreci takip eden onların da anneleri bu anlamda ilgili olduğu için takip ediyorlardır. Uzaktan eğitim alacak durumda değiller. Aileler de genel olarak ilgilenmiyorlar." (Nevşehir - Muhtar)

"Çocuklar ağlıyor ama ne yapalım şimdi? Eğitime erişim sağlayamadıkları için üzgünler. Derecesi olan öğrenciler bile eğitime erişim sağlayamadı, derslerinden geri kaldı. Nasıl olacak bilmiyorum." (Osmaniye - Muhtar)

"Çocuklarda sağlık olarak sıkıntı yok. Ama ders de yok. İnternet olan evde toplanıp ders yapmaya çalışıyorlar." (Şanlıurfa - Muhtar)

Köydeki öğretmen eksikliği, atamaların yapılmaması, öğretmenlerin motivasyon eksikliği ve atanan öğretmenlerin göreve başlayamaması ya da veliler ve çocuklarla iletişim kuramamaları da eğitimde aksaklık yaşanmasına sebep olmaktadır. Okulların açık olduğu dönemde de öğretmenlerin virüse karşı sosyal mesafeyi koruma ve hijyen sağlama konularında sıkıntılar çektikleri görülmektedir. Belirtilen hususlardan biri de, bu dönemde okuldan fiziksel olarak uzak kalan çocukların psikolojik olarak da eğitimden uzaklaşmış olmaları ve öğrendiklerini unuttukları yönündedir.

"İlk başta, 2 haftalığına kapanınca çok hevesliydik. Süreç uzayınca umutsuzluğa kapıldık. Herkes bıraktı dersleri. İlk 1 ay iyi yürütebilmiştik." (Ardahan - Öğretmen)

"Bizler için her şeyin uzaktan olması zor oldu. Köyde çocuklarla okul varken bile ailelerin ilgisizliğinden bazen sıkıntılar yaşarken, pandemi nedeniyle çocuğa aile üzerinden ulaşmaya çalışmak her şeyi daha da zorlaştırdı." (Şanlıurfa - İdareci)

"Zordu. Herkes evlere çekildi, hiçbir öğrencime ulaşamadım. Benim öğrencilerim özel öğrenciler. Zihinsel engelleri var ve ben onları görmediğim zaman eğitimleri bitmiş oluyor. Online eğitim ihtimalimiz sıfır. Aileler eğitim açısından çocuklarına hiçbir şey verebilecek durumda değiller." (Hatay - Öğretmen)

"Bizim açımızdan özellikle sıkıntılı geçti. İnternet altyapısı yok, evlerde akıllı telefon sayısı az, Whatsapp üzerinden çok fazla erişim sağlayamıyoruz. Veliler eğitim konusunda çok ilgili değil. Okulların açık olmasını çocuklar evde kalmasın diye tercih ediyorlar." (Diyarbakır - Öğretmen)

"Korona döneminde çocuklara bir WhatsApp grubundan etkinlikler ve ödevler gönderdim. Geri dönüşler çok az oldu. Bu durum başlarda motivasyonumu gerçekten düşürse de sonradan velilerin de çocukların da 'öğretmen ne derse o' mantığı ile ilerlediklerini görünce biraz daha motivasyonumu topladım. Geri dönüş olmasa da sistematik olarak göndermeye devam ediyorum. Bazen 3 gün sonra geliyor." (Mersin - Öğretmen)

"Okula giden, 12-13 çocuğumuz var. Köyümüzün okulu var ama öğretmen raporlu, hala dönmedi köye. Çocuklarımız hala okuldan, eğitimden uzak. Pandemi boyunca da yaramazlıktan başka bir şey yapmadılar. Hep köydelerdi." (Kilis - Muhtar)

"Pandemi çocuklar için çok zor geçti. Gerçek anlamda bu süreçte çocuklar için her şey ceza gibi oluyor. Birbirlerine değmeden oyun oynamalarını sağlayabilmek için çok fazla mücadele veriyoruz. Daha çok masa etkinliklerine yöneldik. Sınıf mevcudumuz 20 kişi. Bu durumda daha riskli görünüyor. Çocukları eğer hasta gibi olurlarsa hemen eve gönderiyoruz. Bölelim sınıfı dedik ama o zaman da benim çalışma saatimin çok fazla üstüne çıkmış oluyoruz. Günde 4 saatten 5 gün çalışıyorum." (Muğla - Öğretmen)

"Köyde 1 öğrencimin babaannesi hasta oldu. Çocuk ve bana da gelip sağlık ekipleri test yaptı o yüzden. Köyde sık sık soruyorduk okul varken eğer temaslı çocuklar varsa göndermeyin okula diye. Şimdi de aynı şekilde sürekli soruyorum, 'Dikkat edin!' diyorum. Öğrencilerimi de sürekli bu konuda rahatlatmaya çalışıyorum. Kaygı sorunları oluşmasın diye sık sık sakinleştirici şeyler yapmaya özen gösteriyorum." (Kars - Öğretmen)

"4 yıldır görev yaptığım bir köy. 1 temaslı öğrencim vardı ailesinden biri hastaymış. 14 gün okula gelemedi,bu hafta aramıza döndü. Genel olarak burada kendimizi çoğu zaman yalnız hissediyoruz. Tek öğretmenim ve pandemi ile beraber her şey başa döndü gibi. Çocuklarımdan okuma zorluğu çekenler bile var." (Adıyaman - Öğretmen)

Arama formları kapsamında görüşülen kişilere sorulan 'Pandemi Döneminde Öğretmen Öğrencileri Takip Ediyor mu / muydu?' sorusuna alınan yanıtlara göre; öğretmenlerin %88,3'ünün öğrencileri takip ettiği, %11',7'lik bir oranın ise öğrencileri takip etmediği görülmektedir. Öğrencilerini takip eden öğretmenlerin takip etme yöntemlerine bakıldığında ise %87'sinin uzaktan, %12'sinin de fiziksel takip yöntemlerini kullandığını görmekteyiz. Öğrencilerini takip etme konusunda kimi öğretmenin ilgisiz olduğu, kimi zaman öğretmen ilgili olsa da imkanların el vermemesinden dolayı (altyapı ve/veya araç-gereç eksikliği, sınıf mevcudunun fazlalığı) iletişimin kurulamadığı, kimi yerlerde de ailelerin ilgisizliğinin öğretmenlerin takibini engellediği görülmektedir. Çevrim içi takip yöntemleri arasında kullanım durumlarına bakıldığında %46,2 oranıyla en çok telefonla (WhatsApp) iletişim kurulduğu görülmektedir. Bunun dışında EBA TV'deki derslere katılımla (%12,8) ve Zoom (%8) üzerinden canlı derslerle de öğrenciler takip edilmektedir. Öğrencilerini fiziksel olarak takip eden öğretmenler ise birebir ya da az mevcutla mesafeli dersler, materyal dağıtımı, destek noktasından yararlanma gibi yöntemlerle desteklerine devam etmişlerdir. Geri bildirimlerde, öğretmenlerin öğrencilerine ve onların ailelerine rehber danışmanlık yaptıkları, onları hastalığa ve korunma yöntemlerine ilişkin bilgilendirdikleri ve onlara psikolojik destek verdikleri de görülmektedir.

"... Haftalık ödevlendirme etkinlikleri düzenledim. WhatsApp grupları kurdum. Rehberlik çalışmaları yaptım. Hastalık konusunda daha iyi bilgilendirme yaptım. İnsanlardan kopma, dışarı çıkamama gibi korkular yaşadı çocuklar. Velilere ve çocuklara psikolojik destek oldum." (Mardin - Öğretmen)

"Biz Mart ayında mola verdik ve ben memleketim Tokat'a geçtim. Online ders hiç yapamadık. Bu Mart ayı bizim için bitiş oldu. Ailelerin çoğu tuşlu telefon kullanıyor. Çocuklar için de bu nedenle zor geçti. Döndüğümüzden beri olmaması gerektiği halde bahçelerde falan ders yaparak açığı kapatmaya çalışıyoruz." (Şanlıurfa - Öğretmen)

"Çok zor, hepimiz için öyle. Sabit internet yok köyde. Bu nedenle canlı ders şansımız olmadı. Birkaç kez denedik ama baktık sadece öğretmen oluyor derste vazgeçtik. Genelde evlerindeydi çocuklar da. Öyle duyuyoruz, biliyoruz. Ama ciddi bir eğitimsizlik dönemi oluştu." (Batman - Muhtar)

"İlk başta canlı dersler yapmaya çalıştık ama ailelerin maddi durumu pek elvermediği için çok başarılı olmadı. Biz de WhatsApp grupları üzerinden çocuklara derslerle ilgili videolar attık ve ödev çıktıları ulaştırdık." (Iğdır - Öğretmen)

"Sınıf öğretmenleri düzenli olarak WhatsApp üzerinden içerikler yollayarak, duyurular yaparak çocukları takip etti. Mesela hikaye ödevi verdi, çocuk özetini anlatıp hocasına ses kaydı attı veya video çekti. Paralel ders yaptık WhatsApp'tan diyebilirim. EBA ve Zoom üzerinden de çalışmalarımıza devam ettik." (Konya - Öğretmen)

"Öğretmenler köye gelip ev ziyaretleri yapıyorlardı. Gelemedikleri zaman da telefon üzerinden iletişimi sağlıyorlardı." (Siirt - Muhtar)

"İlk etapta canlı dersler olmadı ama öğretmenlerimiz kurulan WhatsApp gruplarından veliler aracılığıyla öğrenciler ile iletişim sağladı." (Aksaray - İdareci)

"Hiç birini boş bırakmadı öğretmenimiz. Hepsini tek tek aradı. Yasaklar varken bile ödevlerini dağıttı. Konuşamayan engelli çocuklar var onlara bile sabırla ders anlatıyor. Çok iyi biri. Arasam şimdi 'hocam gelin bir çay içelim' diye yok gelemem canlı dersteyim der. Bir tane çocuğu okul zamanı başıboş göremezsiniz sokakta. Çok disiplinli." (Zonguldak - Muhtar)

"İlkokullar online eğitime erişemedi ama ortaokullar erişti ve öğretmenleri ile sık sık görüştüler. Okullar, 2 haftadır açık ama bizim köye atanan öğretmen gelmedi. Çocuklar mağdur durumda, öğretmen yok, arayan yok soran yok... 1. sınıfların normalde haftada 2 gün okula gitmeleri gerekir ama öğretmen yok ne yapacağız bilmiyorum. Milli Eğitim Müdürlüğü'ne de dilekçe yazdım ama dönüş yok." (Bingöl - Muhtar)

"Bizim öğretmenlerimiz dersler anlamında her zaman çok gayretliler. Ne yazık ki çok fazla internet sıkıntısı yaşandı ya da babalar telefonlarla gittiklerinde çocuklar online eğitime katılamadılar. Bu nedenle de öğretmenlerimiz derslerini videoya çekerek ailelere gönderdiler. Böylece çocuklar İnternetin çektiği bir zamanda veya yerde videoları indirip aileler evdeyken bu videolardan çalışabildiler." (Konya - Öğretmen)

"Yüz yüze de görüştük. Ödevler fotokopiler de dağıttık. Canlı ders yapmaya çalıştığımız zamanlar da oluyor ama çok verim alamıyoruz." (Zonguldak - Öğretmen)

"Öğretmenlerimiz ve okul müdürümüz köyümüze çok yakın oturuyorlar. Gelip öğrencileri kontrol ettiler. Eğitimden uzak kalan çocuklarla özel olarak ilgilendiler. Sorunlarını çözmek konusunda yardımcı oldular." (Muğla - Muhtar)

"Öğretmenler çocukları WhatsApp üzerinden takip ettiler. WhatsApp'larımız 24 saat çalışıyor. Öğretmenler öğrencilere derslerden önce uyarılar gönderiyor ya da ödev takiplerini yine WhatsApp üzerinden yapıyorlar. Ama öğretmenler bu süreçte gerçek anlamda çok yoruldular. "Hocam okul açılsa da rahatlasak" diyorlar artık. Bizim öğretmenlerimiz gerçekten çok gençler. Bu kadar genç bir kadroda, bir de küçük çocukları da olunca biraz daha zor oluyor." (Bursa - İdareci)

2.1.2. Çocukların Düzenlerinin Bozulması ve Etkileri

Pandemi ile birlikte okula gidemeyen ve dışarı çıkamayan çocuklar düzenlerinin bozulmasından dolayı zorluk yaşadılar. Okulların bir açılıp bir kapanması konusundaki belirsizlikler, sürekli evde duran çocukların psikolojik olarak etkilenmelerine yol açarken,, canlarının sıkılması, kilo almaları, agresifleşmeleri, dijital oyun bağımlısı olmaları ve hastalıktan (Covid-19) dolayı kaygı düzeylerinin yüksek olması belirtilen etkiler arasındadır.

"Kötü geçti, uzaktan eğitim süreci zorladı. Kızım süreçte içine kapandı, panik ve stres altında. Okullar açılırsa nasıl olacak bilmiyorum, endişeliyim." (Diyarbakır - Muhtar)

"Pandemi olumsuz geçti. Çocuklar bunalıma girdiler. Daha geçen yılı bitiremeden sonraki sınıfa başladılar. Bu kez çocuklar kendini yetersiz hissetmeye başladı." (Uşak - Veli)

"Çocuklar çok etkileniyorlar alınan her karar kafalarını karıştırıyor. Belirli bir düzenin henüz oturmamasından kaynaklı sıkıntılar yaşıyoruz. Pandemi zamanı öğretmenleri başka yere gitmiş zaten onunla iletişim kuramamışlar. Eylülde de ben atandım. Beni de yeni tanıyorlar. Kafaları karışık. Her gün gelip yarın okul var mı yok mu diye soruyorlar. Maske takmak, okula bazen gelip bazen gelmemek, sarılmamak, yakın durmamak hepsi onları alt üst ediyor aslında." (Adıyaman - Öğretmen)

"Çocuklar çok korktular. Tüm düzenleri bozuldu. Hem hastalıktan korktular hem evde bir düzen kuramadılar. Alışmışlardı önceden 5 gün okul, 2 gün ev. Ama uzun bir süre sürekli sürekli evde olmak, hatta bazen köyün içine bile çıkmadan günlerini geçirmek psikolojilerini bozdu. Amaçsızlaştılar, uyku düzenleri kalmadı. Yemek yeme alışkanlıkları bile bozuldu. Onlara da bir şey diyemiyoruz yazık oldu çocuklarımıza. Ama ev içinde aylardır bu düzensizliğin etkilerini ilerleyen günlerde görecekmişiz gibi geliyor bana." (Şanlıurfa - Muhtar)

"Pandemi süreci çocuklarımız için köy hayatı bakımından rahat ve özgür geçti ama eğitim olarak ilerleme yok, aksine geride kaldılar. İnternet çekmiyor. Mart'tan beri online eğitime katılamadılar. Tam 'Okullar açıldı, gidiyorlar.' dedik, pat yine kapandı. Çocuklar da iyice saldı zaten çalışmıyorlar bile." (İzmir - Muhtar)

"Çocuklar için kötü geçti. Hem eğitimden uzak kaldılar hem sokaklara çıkamadılar." (Afyonkarahisar - Muhtar)

"Çocuklar için olumsuz geçti. Bazı çocuklar agresifleşmeye başladı. Köyde evleri taşlamaya ve hayvanlara zarar vermeye başladılar." (Afyonkarahisar - Muhtar)

"Çocuklar duygusal olarak olumsuz etkilendiler. Okul ile aralarındaki bağ çok azaldı." (Afyonkarahisar - Muhtar)

"Çocuklar çok kaygılı. Çocukların sınav dönemi geldi ama verimli ders alamıyorlar. Öğrenemedikleri konulardan sınavlara girecekler. Lise ve üniversite sınavına girecek olan öğrenciler çok büyük stres içindeler." (Balıkesir - Muhtar)

"Çocuklar için de sıkıcı geçti. Tek aktiviteleri okula gitmek, o da ellerinden alınınca bunaldılar." (Isparta - Muhtar)

“Çocuklar, okul kapanınca internet üzerinden ders çalışmaya başladılar. Hepsi iyi, köyün içindeler. Yasaklardan şikayetçiler. Şimdi onlara sokağa çıkma sınırlaması gelince, iyice bozuldular. Yine başa döndük diye düşünüyorlar. Tabii haklılar.
Okul yok. Evde durmaktan da sıkılıyorlar.” (İzmir - Muhtar)

“Okul yok, boş boş duruyorlar. Gerçeği konuşmak lazım hiçbir şey yaptıkları yok. Bizimkiler ancak okula gidip gelmeyi bilirdi. Eee şimdi okul da yok ne yapacaklarını bilmiyorlar. Böyle bana yakın oturanlara bazen camdan falan sesleniyorum ‘Ne yapıyorsun? Git biraz kitaplarına bak!’ diye ama yok, çok ilgilerini çekmiyor kitap falan.” (Kars - Muhtar)

“18 yaş altı evde kaldı. Zor oldu. Hem eğitimden uzakta hem de sosyal yaşamdan uzak kaldılar. Obezite arttı çocuklarda. EBA işe yaramadı. 150 öğrenci var okulda.” (Muğla - Muhtar)

“Kendi çocuklarım üzerinden konuşmam gerekirse ben çocukları bilgisayar başından kaldıramadım. Sürekli PubG oynadılar.” (Nevşehir - Muhtar)

“Ders çalışamıyorlar. Onlar evdeyken, anne babaları hep işte oluyor. Tarlada bahçede çocuklar da sefil oluyorlar aslında. Düzenleri yok. Bir şey de yapmıyorlar. Okula ilgileri de kalmadı.
Kitap açan yok.” (Kars - Muhtar)

“Pandemi çocuklar için daha da zor geçiyor. Çocuklarımız sanki köşeye atılmış gibiler. Mutsuzlar. Okul yok. İnternet yok. Eğitime devam edemiyorlar.
Her açıdan zorluyor onları bu pandemi.” (Kars - Muhtar)

“Çocukların psikolojileri çok bozuk. Köylerde maalesef çocukların kafalarını dağıtacak, vakit geçirecekleri oyun alanları, parklar olmuyor. Bizde de yok. 12 kadar okul çağında öğrencimiz var. Hastalıktan dolayı onlar da korkuyorlar.” (Kilis - Muhtar)

“Çocuklarımız eğitimden çok geri kaldı. Bir sağlık sorunu yaşamadılar,hep köydelerdi ama evde biz derslerini takip ettiremedik. Düzenleri bozuldu. Benim çocuğum 2. sınıfa gidiyordu. Okullar kapandı şimdi oldu 3. sınıf. Çocuk ne ara hangi bilgiyle 3. sınıf ben bile anlamadım düşünün. Çocuk aslında bence hala 1. sınıf seviyesinde. En büyük sıkıntımız bence eğitim açığını tamamlamak. En çok düşünmemiz gereken şey.” (Kilis - Muhtar)

“Çocuklar okuldan tamamen soğudular. Sanki okul hayatı yok gibi...” (Kocaeli - Muhtar)

“Çocuklar için kötü geçti. Okullar kapandı dersleri etkilendi. Ne kadar derslere katılsalar da okuldaki gibi olmadı disiplini sağlayamadılar.” (Malatya - Muhtar)

“Çocuklar çok sıkıldılar. Çocuğum gecenin 2’sinde odada uyanık gidip geliyor. Gündüzleri yatıyorlar geceleri uyumuyorlar. Psikolojileri çok bozuldu.” (Mardin - Muhtar)

“Çocuklar için hep oynamalı, dışarıda geçti. Televizyonlarda gösterildiği gibi eğitime dair hiçbir şey yapılmadı, çok geri kaldılar. Bu yüzden okuldan soğudular ve uzaklaştılar. Bir de köy rahat. Kimse maske takmıyor. Okula giderken maske takmak zorunda oldukları için de gitmek isteyen yok.” (Mersin - Muhtar)

“Çocuklar pandemi dönemini evde geçirdiler. Sıkıldılar, sürekli kavga ediyorlar.” (Muş - Muhtar)

“Çocuklar için pandemi süreci yoksun geçti. Eğitimden ve neşeden yoksun...”
(Şanlıurfa - Muhtar)

"Çocuklar çok sıkıldılar. Aylar sürdü.
Köyde de hastalık olunca kapının önüne bile çıkmaya korktular." (Şırnak - Muhtar)

"Pandemi dönemi olumsuz ve verimsiz geçti. Dersleri anlayamadılar. Öğretmeni dinlerken bir yandan da biz anlattık, takip ettik. Veli ve öğretmen arasında sıkıştılar. Çocuk içine kapanmaya başladı. Çok mutsuzdu. Psikoterapi ve çocuk gelişimi dersleri almaya başladık.
Şu an çocuğumuz daha iyi." (Uşak - Veli)

Görüşmelerden elde edilen verilerde, hem ailelerin hem de çocukların hastalıktan korktukları ve endişe duydukları görülmüştür. Korku ve endişenin başlıca kaynaklarından biri de hastalık hakkında çok fazla bilginin olmaması olarak belirtilebilir.

"Çocuklar için de çok kolay olmadı tabii. Aileler genelde çocuklar üzerinde de biraz baskı kurdular. Genelde sürekli evdeydi çocuklar. Bu yüzden de çocukların zamanları genelde evde geçti. Elbette bu durumdan bunaldılar. Ama burada çok yoğun hastalık olmadığından arada da parka geldiler. Kurallara bu anlamda gerçekten çok uyuldu." (Edirne Muhtar)

"Köydeki çocuklar ellerinden geldiğince derslerini takip etmeye çalıştılar. Tütün ekilir bizim buralarda. Aileleri ile tütüne yardım ettiler. Aileler etkilendiği için tabi çocuklar da çok etkilendi. Sürekli hastalık konuşulunca aileler de onlar da tabi bu durumdan etkileniyorlardı."
(Adıyaman - Muhtar)

"Tedirginlik yaşadıkları dönemler oldu. Okullar kapanınca sokakta dahi oynamadılar. Hep evlerindelerdi bir süre. Durumun büyük bir ciddiyeti vardı tüm aileler için.
Zamanla duruma herkes biraz daha alıştı." (İzmir - Muhtar)

"Çocukların psikolojileri bozuldu. Korku duydular. 'Korona olucaz, ölücez' diyorlar. Televizyonlarda görünce, aletleri vs. daha çok korkmuşlar." (Mardin - Muhtar)

"Benim çocuğum 4. sınıfa gidiyor. İlk zamanlar çocuklara da yasak vardı. O zaman çok bozulmuştu psikolojisi. Hem hastalığı anlamakta zorlanıyordu hem de evin önündeki bahçeye bile çıkaramıyordum ben. Polis gelecek jandarma gelecek kendisine ceza kesecekler sanıyordu. Hastalığın tam olarak nasıl bulaştığını anlamadığı için ilk zamanlar bir insan bile görse 'eve hastalık getiririm benim yüzümden hasta olursunuz' diyordu, dışarı çıkmak istemiyordu. Diğer çocuklar da aşağı yukarı böyle hissediyorlardı, kimseyle görüşmüyorlardı. Sonra sonra alıştılar biraz daha iyi anladılar hastalığı, ufak ufak bisiklet sürmeye falan başladılar köyün içinde. Oğlumun 4-5 arkadaşı bize yakın. Evin önünde falan onlarla görüştü sonraları."
(Zonguldak - Veli)

2.1.3. Ebeveyn İlgisizliği ya da Yetersizliği

Pandemi döneminde çocukların eğitime ulaşamamaları ya da öğrendiklerini unutmaları konusunda ebeveynlerin ilgisizliğinin ya da yetersizliğinin etkili olduğu görülmektedir.

"Çocuklarımız burada her anlamda zorluk yaşıyorlar zaten. Ailelerin eğitimden ve onların eğitimlerinden beklentisiz oluşu, hiçbir şekilde çocukları için para harcamak istemeyişleri zaten başlı başına sorunken pandemi zamanı onlar aracılığıyla çocuklara ulaşmak bütün öğrencilerimin daha da gerilemesine neden oldu." (Adıyaman - Öğretmen)

"…. Bizim buradaki en büyük sıkıntımız sanırım eğitime merak duymayan ilgisiz çocuklar ve onların buna neden olan aileleri. Bir çocuk eğitime ilgi duymadığında bu genelde çocuğun ailesinden de kaynaklı oluyor. Keşke okul hiç açılmasa diyen çok çocuk var. Şimdi okullar belli bir kısım için açıldı ama benim yine de çocuklara içim çok acıyor. Geçen sene birinci sınıf olan çocuk bu sene okuma öğrenemeden 2 oldu. Bakalım zaman ne gösterecek." (Kırşehir - Muhtar)

"Pandemi çok verimsiz geçti. Çocuklar sosyal alan olarak okulu görüyorlar, 6 aydır okul yok. İlk başta okul olarak WhatsApp'tan devam etmeye çalıştık ama aileler çok ilgisiz davranınca o da işlemedi. Dönüş yapanlar da var tabi ama az." (Konya - Öğretmen)

"Allak bullak oldu çocuklar. Okullar da kapanınca ne yapacaklarını şaşırdılar. Aileler de ne yapacaklarını bilemediler. İlgisiz kaldı çocuklar. Okul olsa en azından öğretmen ilgileniyordu ama böyle anne babada cahillik var nasıl ilgileneceklerini bilemediler." (Şanlıurfa - Muhtar)

2.2. Çocuklar açısından köyde pandemi sürecinin olumlu yönleri

Pandemi dönemini iyi geçiren köylerde, çocukların ya evde ya açık alanda ya da hem evde hem de açık alanda vakit geçirebildikleri ve/veya eğitime rahatça erişebildikleri belirtilmiştir. Bazı yerlerde başlarda internet erişimi konusunda sıkıntı yaşansa da sonrasında sorunlar çözüldüğü için süreç iyi olarak ele alınmıştır. Sürecin iyi geçtiği yerlerde köy sakinleri arasında dayanışma bilincinin olduğu da gözlemlenmektedir.

"Bizim köyde 36 tane (lise, ortaokul, ilkokul) karışık çocuk var. Köyde internet problemi olmadığı için pandemide derslerini takip edebildiler. Covid görülmediği için arkadaşları ile oyunlar oynadılar sokakta."(Adana - Muhtar)

"İyi geçti. Dersleri varken ders yaptılar, ders olmayınca da rahat rahat gezdiler, oynadılar." (Edirne - Muhtar)

"Çocuklar pek bir şey anlamadılar. Köyün içindelerdi hep. Derslerine telefondan erişebilen erişti erişemeyen kitap üzerinden ders çalıştı." (Adıyaman - Muhtar)

"4 çocuk var sadece okul çağında. Onların da bildiğim kadarıyla bir sıkıntıları yok, aileleri ilgili. Derslerini evden takip edebiliyorlar. (Antalya - Muhtar)

"Normal günlerine devam ettiler, kırsal daha şanslı. İnternetleri de var burda. Hiç sorun olmadı." (Artvin - Muhtar)

"Çocukların çoğu okumaya istekli değillerdi zaten, onlar için iyi geçti. Bol bol gezdiler. Pandemi gibi değil tatil gibi geldi onlara. Bazıları da derslerini takip etti." (Balıkesir - Muhtar)

"Telefon, WhatsApp, EBA üzerinden çocukları takip ediyoruz. Geri dönüt alabileceğimiz çalışmaları önemsiyoruz. Böylece çocuk da çalışmalara katılım gösteriyor. Bizim öğretmenlerimiz kendileri hasta olsa bile çocuk yardım istediğinde yataklarından kalkıp giderler. Bir öğretmenim koronayken 30 saat canlı ders vermeye devam etti. Bir öğretmenim tayini çıktığı halde öğrenciler geri kalmasın diye ders verdi. Her şeyin bir yolu var. İmkansızlıkların arkasına saklanmamak gerek." (Sakarya - İdareci)

"İnternet erişimi olanlar online eğitime girdiler. Köyde oyun oynadılar. Birlikte ders çalıştılar." (Bingöl - Muhtar)

"80'e yakın çocuk var köyümüzde. Okula gitmek gibi olmuyor ama yine de iyiler, derslerini evden takip edip köy içinde zaman geçiriyorlar." (İzmir - Muhtar)
"5-6 çocuk var köyümüzde. Biri benim kızım, 5. sınıfa gidiyor. Çocuklarımız iyiler. Okullar kapanınca mecburen hepimiz evlerimize sınırsız internet bağlattık. Ben köye de duyurdum. 'İnternet ihtiyacı olan benim eve gelebilir.' dedim ama diğer çocuklarımızın aileleri de ekonomik olarak iyi hep. Tüm çocuklarımız canlı derslerini takip edebildi." (Bolu - Muhtar)

"Çocuklar için iyi geçiyor. Tablet ve bilgisayar var her evde. İnternet de çekiyor. Üniversite okuyan gönüllü gençlerimiz de var. Onlar da çocuklara destek oluyorlar." (Çanakkale - Muhtar)

2.3. Pandemi sürecinden etkilenmeyen, bilgi alınamayan ya da çocuk sayısı az olan köylerde durum

Pandemi sürecinin köylerindeki çocukları etkilemediğini belirtenlerin çoğu bunu söylerken çocukların evde ya da açık alanda serbestçe dolaşabilmelerini baz almakta, çocukların eğitim alamadıklarının farkında olmakla birlikte bunu olumsuz etkiler arasında değerlendirmemektedir. Bilgi alınamayan kişilerin de eğitim konusunda öğretmenlere/velilere yönlendirme yaptıkları ya da köylerinde hiç çocuk olmadığını veya sayılarının çok az olduğunu belirttikleri görülmektedir.

"Çocuklar köy yerinde daha rahat ettiler. Bir okuldan geri kaldılar. Evlerinin önü bahçe, oynadılar." (Adana - Muhtar)

"Hep dışarıda sokaktalardı. Çok bir şey anladıklarını sanmıyorum hastalık konusunda, yasaklar konusunda. Sadece derslerinden çok geri kaldılar." (Adıyaman - Muhtar)

"Köydeki çocuklar şehirdekiler gibi değil daha fazla serbest alanları var. O anlamda köyde daha rahatlardı ama tabi okul yok, hastalık tedirginliği var." (Adana - Muhtar)

"Sürekli köyde durmuyorum. 3-4 tane çocuk var köyde, onları da doğru dürüst görmedim valla, yanlış bir şey söylemeyeyim şimdi." (Balıkesir - Muhtar)

"Açıkçası tam olarak ne yaptılar ben bilmiyorum. 160 tane öğrencim var ve çevre köylerden de benim köyüme taşıma yapılıyor. Hem ilkokulum hem de ortaokulum var. Şimdi de okulu tamir ettiriyoruz. Çocukların bu süreçte neler yaptığını ve onlar için nasıl geçtiğini okul müdürümüzden öğrenebilirsiniz. Kendilerinden çok memnunuz. Bu onların işidir." (Burdur - Muhtar)

"Bahçe bekçiliği yapan ailelerin çocukları var sadece. 10-11 kadar çocuk. Onlar da bilemiyorum nasıl geçirdiler." (Adana - Muhtar)

2.4. Çocuklar pandemi sürecinde nasıl zaman geçirdiler?

Pandemi sürecinde çocukların nasıl zaman geçirdiklerine bakıldığında okulların fiziki olarak açık olduğu dönemde okula gittikleri, okulların fiziki olarak kapalı olduğu dönemlerde ise oyun oynadıkları (ev içinde ve/veya dışında), ders çalıştıkları, kitap okudukları, televizyon

izledikleri ve/veya bilgisayar-telefon başında zaman geçirdikleri, etkinlikler yaptıkları, ailelerle tarlaya, bahçeye, yaylaya gidip yardım ettikleri, hayvanlarla ilgilenip çobanlık yaptıkları, ya da mevsimlik işçilik yaptıkları görülmektedir. Çocukların okullarını ve arkadaşlarını özledikleri çoğunluk tarafından belirtilirken bu dönemde sıkıldıkları, boş boş durdukları ve stres yaşadıkları da dile getirilmiştir.

"Oyun oynadılar, ders anlamında pek bir şey yapamadılar. Wi-Fi'miz olmasına rağmen EBA'ya bağlanamadık bir türlü. Birkaç defa denedik olmadı. Daha sonra uğraşmadık." (Adana - Muhtar)

"Çocuklar pandemi sürecinde genel olarak evde olmaktan sıkıldılar. Okula gitmek istediler. Okulu ve arkadaşlarını özlediler. Evde ders çalıştılar, kitap okudular, oyun oynadılar. 'Okulumuz hiç açılmayacak mı?' diye sorular sordular." (Afyonkarahisar - Muhtar)

"Okulu özleyen de oldu özlemeyen de. Genel olarak oyun oynadılar." (Balıkesir - Muhtar)

"Okul olmayınca ağlayan, öğretmenini özleyen çok oldu. Uzaktan eğitim ilkokul 1. sınıf için epey zor geçti, pek de faydası olmadı bence. O yaş grubu hep oyun oynadı, online eğitime pek katılmak istemedi. Çocuk işte, eve geç otur diyemiyorsun ki hastalık da olsa sıkılıyor evde, oyun oynamak istiyor." (İzmir - Muhtar)

"Televizyon izliyorlar. Kitap okuyorlar. Okulu özlüyorlar. Ama yavaş yavaş motivasyonlarını da kaybediyorlar." (Mardin - Muhtar)

"Küçük çocuklar hep oyun peşindeydiler. Büyük olanlar evde anneye babaya yardım etti, derslerine çalıştı." (Mersin - Muhtar)

"Ödevlerini yaptıkları gibi oyun oynamaya başladılar. Aileler de bir süre sonra 'Evde oyun oynayacağına bize yardım etsin.' diyerek çocukları hayvan otlatmaya ve tarlaya götürdüler." (Uşak - Muhtar)

Okul olmayan süreçte çocukların ne yaptığı sorusuna alınan cevaplar kapsamında çocukların tarla, bahçe ya da yaylaya gidişinin ailelerin büyük çoğunluğu tarafından yardım olarak gördüğü ortaya çıkmaktadır. Verilen cevapların kodlanması sırasında tarla ya da bahçeye giden veya hayvanlarla uğraşan çocukların çalıştıkları kabul edilmiştir. Bu çerçevede alınan cevapların %53'ünde çocukların çalıştığı, %43'ünde çalışmadıkları ve %4'lük oranda ise çocukların ne yaptıklarının bilinmediği ya da köyde çocuk olmadığı görülmektedir.

"Çocuklar için sıkıcı geçti. Eğitim yok, köy hayatı şehir hayatı gibi değil. Gezmeye gidemediler hep evde ya da tarlaya yardıma gittiler." (Adana - Öğretmen)

"Pandemi dönemi çocuklar için olumsuz geçti. Derslere katılamadılar. Aileleri de çocukları yanlarında çobanlık yapmaya götürdüler. Okullar açılana kadar çocuklar ailelerine yardım ettiler." (Uşak - Muhtar)

"Köydeki çoğu aile çok vicdansız. 7/24 çalıştırırlar çocuklarını. Çoğu çocuk ilgisiz alakasız öyle kendi kendine vakit geçirdi. Bahçede tarlada çalıştı." (Şanlıurfa - Muhtar)

"Eğitim konusunda iyi geçmiyor. Aileler ilgilenemiyor. İmkanı olmayan aileler çocukları tarlaya yardım etmeleri için götürüyorlar. Evde boş durmasınlar istiyorlar." (İzmir - Muhtar)

"Bir kısmı için çok bir şey değişmedi ama bir kısmı çok stresliydi. Özellikle kız öğrenciler okulu özledi çünkü evin işleri onlara kaldı." (Çanakkale - Öğretmen)

Pandeminin Veliler Üzerindeki Etkileri

3. Pandeminin Veliler Üzerindeki Etkileri

Pandemi döneminde velilerin çocuklarının eğitimi konusunda kafa karışıklığı yaşadıkları, evde çocuklarla bunaldıkları ve var olan sorunlara alternatifler ürettikleri görülmektedir. Okulların bir açılıp bir kapanması, okulda hastalık bulaşma riski, alınan eğitimin sürekli kesintiye uğraması gibi konular velilerin çocuklarını okula gönderme konusundaki düşüncelerini karıştırmakta ve çocuklarının etkili bir eğitim alamadıklarını düşündürmektedir. Çocukların evde olduğu süreçte ne yapacaklarını bilemeyen ya da etkinlik alternatifleri tükenen veliler de bunaldıklarını belirtmektedir. Kimi veliler uygulanan eğitim düzenlemelerini eleştirmektedir. Köyde yaşanan internet erişim sıkıntısından dolayı il ya da ilçe merkezine taşınan veliler bulunmaktadır. Görüşmelerdeki ifadelerden bazı velilerin şiddete başvurdukları da görülmektedir.

"İnternet çok yetersiz olduğundan insanlar merkezden ev tuttu hep." (Artvin - Muhtar)

"Pandemi kötü geçti. Çocuklarımız cahil kaldı. Hiç internete ulaşamıyoruz. Defalarca konuştuk. Altyapı için 10-15 abone olması gerekiyormuş ama ailelerin o kadar imkanı yok. Ortaklaşıp internet alalım dedik ama internetiniz çok çekmez dediler. Biz de boşa para harcamak istemedik. Yarın kaymakam ile görüşeceğim yine olmazsa son çare valiliğe gideceğim artık." (Siirt - Muhtar)

"Bizim için çok olumsuz geçti. İnternet bağlatamıyoruz kaç aydır, kaymakamlığa da gittik, 4 köy olarak dilekçe de verdik ama şirketlere bir şey yaptıramıyoruz. Çocuklar mağdur oldu." (Afyonkarahisar - Muhtar)

"5 çocuk var köyde, 2'si benim çocuklarım. Büyükler gibi onlar da etkileniyorlar durumdan aslında. Bana kalsa ben bu sene hiç okul olmamasını tercih ederdim. Çünkü tam anlamıyla verim alınmıyor. Biri okula gidiyor biri gitmiyor çocukların. Okula göndermeyince de kendimizi kötü hissediyoruz gönderince de. İnanın biz ne yapacağımızı bilmiyoruz. Çocuklarımızın kafası daha da karışık zaten." (Bolu - Muhtar)

"Eğitimden hiç verim alamadılar. Ben çok üzülüyorum gelecek nesil için hiçbir faydası olmadı. Eğitim durmamalıydı veya süreç bu şekilde olmamalıydı. Hiçbir şey öğrenmeden, ilerde bir yerlere gelecekler. Bilgisiz bir nesil geliyor. Üzülüyorum gerçekten." (Çanakkale - Muhtar)

"Onlardan ziyade benim için çok zor geçti. Sürekli evin içindeler vallahi anne olarak bunaldım. Okul başlasa da gitseler diye bekliyorum." (Hakkari - Veli)

"Çocuklar için de çok çok zor bir süreç. Biz anne babalar olarak zaten bu hayatı çocuklarımız için yaşıyoruz ve onların iyi olmasını istiyoruz ama onları böyle olumsuzlukların içinde görmek bizi daha da zorluyor." (İzmir - Muhtar)

“Çocuklar çok özlediler okullarını. Eğitimleri nerdeyse durma noktasına geldi ki, durdu da. İnternet üzerinden erişim çok zordu yani nasıl yapacağımızı bilemedik biz veliler de. Sonumuz hayrolsun.” (İzmir - Muhtar)

“Pandemi dönemi berbat. Çocuklar okula gitmiyorlar. Ama online olan eğitimden de ders alamıyorlar. Vatandaş bu denli sorun yaşayınca göçmeye karar verdi ve korona dolayısıyla taşınmaya başladılar. Böyle bir sürece girebileceğimizi tahmin etmezdik. 10 kadar öğrencimiz var. Çocuklar köyden verim alamayınca derslerini hep ilçeden almaya başladılar.” (İzmir - Muhtar)

“Çok zor. Çocuklar okul varken en azından okulda nefes alıyorlardı biraz da olsa. Ama şimdi hep ev içinde aileleri ile birlikteler. Ama anne babaların gerçekten ruhsal sağlıkları yerinde değil. Çocuklardan bazıları çok travmatik şeyler yaşamışlar. Çocuğa dokunamıyoruz. 3-4 öğrencim var böyle sevmek için başını okşamak için bile adım atsam aşırı tepkiler veriyorlar. Pandemi okulların kapanması ile onları iyice yıprattı.” (Kars - Öğretmen)

“En çok çocuklar zor durumda kaldı. Bizde zaten 4 tane okula giden çocuk var toplamda. Hepsinin eğitimleri durdu. Zeki çocuklar buna çok üzüldüler. Biz de ne yapacağımızı bilemedik. Şimdi de saçma sapan bir sistem haftanın 2 günü okula gidiyor sanki 2 gün olunca virüs bulaşmayacak. Hafta sonu kurs var okulda ona da gidiyorlar. Eeee o zaman neden 2 gün okul? Ya tam aç ya hiç açma.” (Malatya - Muhtar)

“Çocuklar hiç eğitim alamadılar en büyük sorun bu. Benim kendi öğrencim de var okula giden. Köyde internet yok, telefon çekmiyor. Çocuk hiçbir şeye bakamıyor. Mecburen ilçeye abisinin yanına gönderdik. İlçede kalıyor. Okul açılırsa köye gelecek. Benim imkanım vardı gönderdim ama herkesin bu şekilde imkanı da yok.” (Şanlıurfa - Muhtar)

Sonuç

Sonuç

Yapılan aramalar sonucu edinilen bilgiler kapsamında pandeminin köy genelini etkilediği kadar, özelde öğrencileri ve velileri de eğitsel, psikolojik, sağlık ya da maddi yönlerden olumlu veya olumsuz anlamda etkilediği veya etkilemediği görülmüştür.

Aramalar kapsamında ulaşılan köylerde hala elektrik, temiz suya ve internet'e ulaşım konusunda altyapısal sıkıntılar yaşandığı görülmektedir. Önceden var olan sorunlar pandemi ile birlikte sağlık, ekonomi ve özellikle eğitim alanlarında daha büyük zorluklara neden olmuştur. Altyapısal ve maddi sıkıntıların çoğu zaman köyden göçe sebep olduğu görülmekle birlikte bazı yerlerde tersine göçlerin yaşandığı da belirtilmektedir.

Pandemi döneminin köylerde nasıl geçtiğine bakıldığında; köylerin çoğunda genel olarak Covid-19 vakasına rastlanmadığı ve hayat alınan önlemler çerçevesinde normal seyrinde devam ettiği için pandemi döneminin 'sorunsuz' şekilde geçtiği belirtilmektedir. Vakaların görüldüğü ama hastalık sürecinin atlatıldığı ve günlük yaşama devam edilen yerlerde pandemi döneminin 'iyi' geçtiği belirtilirken; sağlık, eğitim, sosyal hayat, ekonomi ve altyapı konularında sorunların yaşandığı yerlerde bu dönem 'zor' olarak nitelendirilmektedir. Hem sağlık hem de maddi açıdan kayıplar verenlerin psikolojik açıdan etkilendikleri de görülmektedir. İş alanlarının da pandemiden çoğunlukla olumsuz anlamda etkilendiği görülürken süreçten etkilenmeyen hatta olumlu anlamda etkilenen yerler de bulunmaktadır.

Pandemi döneminin köylerde yaşayan çocukları nasıl etkilediğine bakıldığında çoğunlukla uzaktan eğitime erişim konusunda sıkıntılar yaşandığı görülmekle birlikte köy ortamının çocukların rahatça dışarı çıkabilmelerini sağlayacak geniş alanlar sunması, nispeten daha az nüfus olmasından dolayı hastalıktan daha rahat korunulmasını sağladığı da görülmektedir. Köylerde yaşayan çocukların dışarıda oynamak konusunda daha şanslı oldukları, görüşme yapılan kişilerin çoğunluğu tarafından vurgulanmıştır.

Kırsal alanda eğitim kapsamında ekonomik ve altyapısal zorlukların, internete ya da teknolojik araç gereçlere ulaşımı engellemesi ile çocukların uzaktan eğitime erişimi olumsuz anlamda etkilenmiş ve bu durum ülke genelinde kent-kır arası eğitime erişimde eşitsizliklerin yaşanmasına yol açmış ve açmaktadır. İnternet erişimi olmayan çocukların yanı sıra internet erişimi olsa da maddi sıkıntılardan dolayı gerekli araçlara erişemeyen çocuklar da uzaktan eğitim alamamaktadır.

Kır-kent arası çocukların uzaktan eğitime erişim eşitsizliğinin yalnızca teknolojik araçlar ve internete erişim kapsamında olumsuz etkilenmediği de geri bildirimlerden elde edilen verilerde görülmüştür. Ailelerin ilgisizliği ya da yetersizliği de çocukların sağlıklı şekilde eğitimlerine devam etmelerini olumsuz yönde etkilemektedir. Pandemi döneminde daha yoğun olmakla birlikte normal süreçte de maddi imkansızlıklar nedeniyle aileye yardım adı altında bahçede, tarlada, hayvanlara bakım ya da ev işlerine yardım kapsamında çalıştırılan çocuklar eğitimden geri kalmaktadır. Eğitimden geri kalma kimi zaman çocukların çalıştırılması nedeniyle olsa da ebeveynlerin çocuklarına destek olacak yeterlilikte olmamalarından da kaynaklanabilmektedir. Bu yetersizlikler maddi anlamda olduğu kadar kültürel ve eğitsel donanım çerçevesinde de yaşanmaktadır. Türkçe bilmeyen, çocuklarının ödevlerine yardım edebilecek altyapıya sahip olmayan ya da çocuklarına nasıl yaklaşmaları gerektiği bilgisine sahip olmayan ebeveynler çocukların eğitim alma süreçlerinde pasif kalabilmektedir. Eğitimin önem ve gerekliliğine inanmayan ebeveynler de çocukların eğitim almalarını engelleyebilmektedir.

Pandemi döneminde eğitimin başarıyla devam ettirildiği köyler de bulunmaktadır. Bu köylerde internet altyapısının olması, uzaktan eğitimin takip edilebileceği araçlara erişimin olması ailelerin desteği ve öğretmenlerin özverili çalışmaları ile birlikte çocukların eğitimlerine devam edebildikleri görülmektedir. İnternet ve gerekli araçlara ulaşımın olmadığı durumlarda da öğretmenler ailelerin telefonları üzerinden ya da haftalık çalışma kağıtları ile ödevlendirme yaparak eğitime devam etmişlerdir. Yine köylerde bulunan yaşça büyük öğrencilerin kendilerinden küçüklere dersleri konusunda destek oldukları da gelen geri bildirimler arasında dikkat çeken unsurlardandır.

Araştırma kapsamında pandemi döneminde yalnızca çocukların değil velilerin de olumsuz anlamda bu süreçten etkilendikleri görülmüştür. Eğitim süreci hastalık nedeniyle korku yaşayan, çocuklarıyla evde baş başa kalan ve süreci nasıl yöneteceğini bilemeyen velilerin yaşadıkları kaygılar da göz önünde bulundurularak ele alınmalıdır. İnternet altyapısı olmayan köylerdeki bazı velilerin kent merkezlerine taşınması, birkaç ailenin bir araya gelerek İnternet aboneliği almaları, altyapı desteği için ilgili kurumlara ulaşılmaya çalışılması ebeveynlerin çocuklarının eğitimi için ürettikleri çözümlerden bazılarıdır.

Yaşanan tüm zorluklara rağmen aileler ve çocukların pandemi döneminde köyde yaşamanın avantajlarından yararlandıkları da görülmektedir. Kente nazaran daha az nüfus ve daha fazla yeşil alanın olması ile köylerde pandeminin etkileri daha hafif hissedilmektedir. Köylerdeki çocukların açık alanlarda rahatça oyun oynayabilmeleri pandeminin onlar üzerindeki olumsuz psikolojik etkilerini azaltmış görünmektedir.

KODA, Covid-19 Bilgi ve İletişim Ağı projesinin çıktıları doğrultusunda kırsalda eğitimin farklı paydaşlarına destek olmak adına çalışmalar yürütmüş ve yürütmeye devam etmektedir. Bu çalışmalar çerçevesinde, 2020-2021 eğitim-öğretim yılının başında köy okullarında yüz yüze eğitime geçildiğinde KODA tarafından köy öğretmenleri ve öğrencilerini desteklemek adına Okulda Dönüş Buluşmaları düzenlendi, bir rehber ve bir etkinlik kitabı içeriği hazırlandı. Aynı zamanda okulda yüz yüze eğitime katılan okul öncesi ve ilkokul öğrencilerinin, öğretmenleri aracılığıyla ulaşabilecekleri toplam 10 video içerikten oluşan "Renklerin Dansı" adlı yeni bir hikaye serisi oluşturuldu. Daha sonra okulların kapanarak yeniden uzaktan eğitime geçilmesiyle birlikte, daha önce birlikte çalışılan köy öğretmenleri ile bir çalıştay düzenlendi ve eğitimdeki değişim süreçleri detaylandırıldı, paydaşlar birbirini duydu ve kırsalda eğitime destek olunabilecek alanların farkına varıldı. Pandemi döneminde ailelerden duyulan ihtiyaçlara yönelik olarak geliştirilen Aile Çalışmaları Projesi kapsamında telekonferans yöntemiyle kırsaldaki ailelerin desteklenmesi adına 3 konuyu [(1)Çocuğa Değer Vermek ve Çocuk Gelişimi, (2) Çocuk ile İletişim ve Şiddetsiz Yaklaşım, (3) Çocukların Eğitime Dair Motivasyon ve Öz Disiplin Becerilerinin Desteklenmesi] ele alan 45 dakikalık aile eğitimleri düzenlenmektedir.

Öneriler:
- Günümüzde yaşam alanlarının olmazsa olmazı olarak kabul edilen elektrik ve temiz suya erişimi olmayan köyün kalmaması için kamu kaynaklarının gerekli altyapı yatırımları için kullanılması;
- İnternet bağlantısının günümüz dünyasında artık bir insan hakkı olarak ele alınması, en hızlı şekilde Türkiye'deki tüm köy ve kırsal mahallelerin internete erişiminin sağlanması için gerekli altyapı yatırımlarının yapılması kapsamında kamu ve özel sektör kaynaklarının seferber edilmesi;
- Uzaktan eğitim sürecinde gerekli teknolojik araçların okullara temini;
- Bu süreçte kırsaldaki çocukların uzaktan eğitime erişiminin kısıtlılığının fark edilerek yapılabiliyorsa EBA Erişim Merkezleri gibi alternatiflerin her çocuk için erişilebilir olduğundan emin olunması ya da hiçbir şekilde internet ve teknolojik araç temini olmayan köy ve kırsal mahallelerde en üst düzeyde önlemler alınarak yüz yüze eğitim yapılması;
- Öğrencilerine daha etkili şekilde ulaşabilmeleri için öğretmenlerin gerek teknolojik gerekse de içerik açısından daha fazla desteklenmesi;
- Kırsal bölgelerde ailelerin gerçek ihtiyaçlarına uygun, etkili metotlarla aile eğitimlerinin yapılması.

tat
Domates
Salçası